

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCH E MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering

Rente-Verzekering

M. J. ANTONISSEN, Firma S. LIESTING
Opgericht 1842

Filialen:

Handel in FRANSCH E COGNAC's, LIMONADE SIROPEN en BUITENLANDSCH E LIKEUREN.

FRED. HENDRIKLAAN 87, hoek v. W. v. Dijkveldstr. Tel. Schev. 315
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 61, Tel. H. 6305
PRINS HENDRIKSTRAAT, hoek v. Kinsbergenstr., Tel. H. 6204
PAUL KRUGERLAAN, hoek Steinlaan, Tel. H. 1660.

Hoofdkantoor: WAGENSTRAAT 144a, Telef. H. 900

INHOUD: Economische weerbaarheid van Indië. — Persoverzicht. — Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

Economische weerbaarheid van Indië.

De Indische deputatie „Indië, Weerbaar“ kan met voldoening zien op de resultaten van haar bezoek aan het Moederland, waar algemeene belangstelling is betoond voor haar doel en streven en het „kostbare geschenk“, dat zij voor het Indische volk meebrengt, „vermoedelijk een instelling, waaraan de Indiër in zijn eigen land de gelegenheid zal vinden, zich door een technische opleiding voor den strijd op de economische kampplaats te bekwamen“, bewijst, dat men zich niet wil bepalen tot woorden en beloften, maar ook diep in den zak wil tasten.

Het is nu maar te hopen, dat de Deputatie, in Indië teruggekeerd, hare landgenooten de overtuiging bijbrengt, dat het Moederland bereid is Indië te helpen en het wantrouwen bestrijdt, dat er nog steeds tegen de „overheerschers“ bestaat. Wij zijn nu zoo ver, dat, zooals de heer van Aalst opmerkte, „wij hopen den tijd te mogen zien komen van deelneming van de inlandsche wereld aan de Indische industrie, een tijd, waarin Inlanders mooie administrateursbaantjes zouden bekleeden, hooge traktementen trekken en mooie tantièmes genieten, zij echter daarvoor ook in staat zouden (moeten) zijn goede zaken en goede koffie te doen groeien.“

Herhaaldelijk hebben wij het belang betoogd van goed onderwijs voor den Indiër, een belang zoowel voor hem als voor ons, want als het den Inlander goed gaat, zal het ons ook goed gaan, maar er kan genoeg op worden gewezen, dat onderwijs, zoo voorbereidend- als vakonderwijs, in zijn ge-

heel, nooit meer kan zijn dan een voorbereiding en dat het succes van den onderwezene geheel zal afhangen van zijn werkracht en energie. Geruimen tijd geleden las ik een vers van Fabricius in Drentsch dialect, waarvan het refrein was, (om dit of dat te verkrijgen) „moet je werken man“ en ik kan niet nalaten nog eens de mooie Maleische spreuk aan te halen: „elmoe jang tiada beramal saperti pohon kajoe jang tiada berboeah“, vrij vertaald: „wetenschap zonder praktijk, kennis zonder arbeid, is als een boom, die geen vruchten draagt“.

Waarom zijn de Chinezen op Java over het algemeen zoo welvarend? De inlander klaagt over tegenwerking en achterstelling bij Europeanen, maar hebben de Chinezen het beter gehad? Eerder het tegendeel en desniettemin staande zijn zij gegroeid tegen de verdrukking in. Maar zij zijn dan ook ijverig, leerzaam en spaarzaam. De nieuwelingen, die uit China komen, zijn slecht of niet onderwezen, staan als een kat in een vreemd pakhuis, maar zij pakken aan, zetten door en houden vol; door harden arbeid en energie komen velen tot welvaart en rijkdom. Zij leven zuinig, hebben weinig behoeften, spannen zich in om het bedrijf, waaraan zij zich wijden, zoo goed mogelijk te kennen en sparen geen moeite om daarvan op de hoogte te blijven.

Daaraan mogen de Indiërs zich spiegelen. Wij Hollanders zouden niets liever wenschen, dan dat de middenstand op Java voor 't grootste gedeelte uit Inlanders bestond en niet uit Chinezen, en er is geen enkele reden van politiek of sociaal aard, waarom dat niet zou kunnen. Die reden moet geheel bij den Inlander zelf liggen.

Er zijn tal van energieke Indiërs, maar gemiddeld staat de Javaan wat werkracht, energie en *Ausdauer* betreft bij den Europeaan en den Chinees achter en daarom ligt het vooral op den weg van de energieke intellectuelen, zooals de leden van de Deputatie, hunne landgenooten dit onder het oog te brengen.

Een eerste vereischte om vooruit te komen en den economischen toestand van de Indiërs te verbeteren is, dat er, met gebruikmaking van de verkregen kennis, flink worde aangepakt en volgehouden, zonder veel praten en schrijven.

Terecht merkte de heer Stork op, bij de ontvangst van de deputatie in het gebouw van de Industriële Club te Amsterdam: „'t kan niet anders, is hij (de Inlander) werkelijk wat waard, dan zal men hem gebruiken voor 't werk, waarvoor hij geschikt is; dan zal hij de plaats kunnen innemen, welke hem toekomt en welke het ook voordeelig zal zijn hem te geven“.

Het succes in het bedrijf, wat dat ook zij, hangt af van kennis en bekwaamheid, ongetwijfeld, maar zeker niet minder van werkracht en energie, zonder welke geen verbetering in den economischen toestand van het Indische volk te verwachten is, al worden miljoenen aan allerlei onderwijs besteed.

J. H.

Persoverzicht.

Kartini-school.

Aan het vierde jaarverslag dezer Ver. ontleenen de dagbladen: Sinds 1913, toen de eerste school te Semarang werd geopend, zijn nog vijf van deze op Java opgericht. Het staat dus onomstootelijk vast, dat de Kartini-scholen voldoen aan een groote behoefte. Een ernstige hinderpaal, die zich aan de uitbreiding van het Holl.-Inl. onderwijs voor meisjes in den weg stelt, is het gemis van bevoegde Inl. onderwijzeressen. *)

*) De „N. R. Ct.“ werd uit Batavia 2 dezer geseind: De „Indiër“ vernam, dat de directie van onderwijs en eeredienst aan de regeering de oprichting voorstelde van kweekscholen voor inlandsche onderwijzeressen, een in Midden Java en een te Sumatra's Westkust. De benooidigde gelden zullen waarschijnlijk op de begroting voor 1918 worden aangevraagd.

PERRY & CO.

Dekstoelen

Hut } koffers
Mail }

Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT 20.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEÏLLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

Te Semarang steeg het totaal der leerlingen in het afgelopen jaar van 113 op 159. Te Batavia was dit getal 120, te Madioen 120, te Buitenzorg 49 en te Malang 98.

Voor de „Mr. C. Th. Van Deventer-Stichting” kwam een bedrag in van f 38.000, hetgeen aangevend zal worden tot bevordering van het voortgezet onderwijs voor Inl. meisjes. Voor een te Tegal, door een zuster van Kartini opgerichte huishoudschool, schonk het Kartinfonds een gift van f 250.

Voor het Indische kind.

De dagbladen vermelden, dat te 's-Gravenhage een vergadering werd gehouden tot oprichting eener vereniging „Indische Kinderzorg”, met de bedoeling om de invoering der kindervetten in Ned.-Indië te bevorderen. Zij stelt zich ten doel om misdadige en verwaarloosde minderjarigen in Nederl.-Indië, die op eenige wijze haar worden toevertrouwd, te verzorgen en op te voeden; na voltooiing der opvoeding behulpzaam te zijn bij 't zoeken eener plaats in de maatschappij en de belangen der pupillen zoveel doenlijk te blijven behartigen.

De vergadering heeft in beginsel tot oprichting der vereniging besloten. Maar dewijl een telegram uit Soerabaja gemeld had, dat aldaar eene soortgelijke vereniging was gesticht, en nog op andere plaatsen een gelijk doel wordt beoogd, zoo werd besloten aan zuster Van Gheel Gildemeester, die 5 Juni naar Batavia vertrekt, de opdracht te geven om de comité's in Nederl.-Indië van dezen stand van zaken op de hoogte te brengen en samenwerking te zoeken.

In het najaar zal dan over dit gewichtig belang eene algemeene vergadering worden saamgeroepen.

Er werd mededeeling gedaan van een vorstelijke gift, voor de jonge vereniging geschonken door H. M. de Koningin.

Indië Weerbaar.

De Minister van Koloniën, mr. Pleyte, heeft in het Hotel de Witte Brug den leden van het comité „Indië Weerbaar”, die naar Indië terugkeeren, een afscheidsmaal aangeboden, waaraan ook eenige ambtenaren en officieren van het Departement van Koloniën deelnamen.

Omtrent de lezingen door de leden dier Deputatie gehouden, lezen wij nog:

23 Mei j.l. hield voor de *Vereeniging ter beoefening van de krijgswetenschap* de heer D. van Hinloopen Labberton, *) geleider van de Inlandsche deputatie van het comité Indië Weerbaar, een voordracht over:

„De invoering van een militie in Indië, welke rekening houdt met het karakter van den Inlander en de stroomingen in de Inlandsche maatschappij.”

Spreker zeide o.m.: „De deputatie heeft slechts de motie over te brengen en geen bepaald stelsel voor te lichten, toch heeft spr. deze gelegenheid aangegrepen om eenige denkbeelden daaromtrent te uiten.

Spr. zelf staat thans in luitenant-uniform, maar zal niet over technische onderdeelen spreken, waar hij geen beroepsofficier is. Echter toont hij, dat hij bereid is, zelf op te komen, voor hetgeen hij voorstaat.

De vraag leger of vloot bestaat niet. Naast een vloot behoort een krachtig leger.

De Indische Archipel is één geheel; zijn onafhankelijkheid dient verdedigd te kunnen worden en Java als de sleutel moet wel het sterkst verdedigd.

Maar de Indische weerplicht zal algemeen moeten zijn, dus over alle eilanden met vrijlating van den gouverneur-generaal en den Volksraad om den weerplicht daadwerkelijk in te voeren in die gebiedsdeelen, waar dit mogelijk en noodig blijkt. Bij de uitvoering dient voorop te staan, dat zij populair zal moeten zijn en zich aanpast aan de toestanden. Het besef van noodzakelijkheid van de weerbaarmaking doordringende daarom alle onderwijs en opvoeding, niet in Duitschen militairistischen zin, maar zooals zulks in Zwitserland het geval is.

Wat de gelden betreft: Indië zou dan alle kosten kunnen betalen, uitgezonderd die voor een slagvloot. Nederland is als koloniale mogendheid daartoe verplicht. De benodigde gelden schat spr. op ¼ miljard. De rente en aflossing zou Indië kunnen dragen, te meer indien het geld ook in Indië zal worden verwerkt.

Ten slotte blijft de vraag zal een volksleger zijn te vertrouwen en zich niet tegen Nederland keeren. Neen, het leger zal te vertrouwen zijn, indien ook

*) In de „Hollandsche Revue” een karakterschets van den heer D. van Hinloopen Labberton, welke tevens een schets is van „Indië Weerbaar”, met een viertal kiekens.

Nederland zich als een waardig voogd gedraagt. De bevolking weet dat Nederlands leiding onmisbaar is te achten.”

26 Mei j.l. heeft voor de afdeling Rotterdam van het *Nederlandsch Onderwijzersgenootschap* de heer Mas Ngahebi Dwidjo Sewojo het woord gevoerd over „Het onderwijs in Ned.-Indië”.

Spreker deelde een en ander mede naar aanleiding van een door hem samengestelde brochure. Hij toonde zich daarbij een voorstander van goed volksonderwijs, dat z.i. in Indië nog lang niet voldoet aan de eischen, voor goed onderwijs te stellen.

Spreker uitte ten slotte den wensch, dat de leden van het *Nederlandsch Onderwijzersgenootschap* zouden willen medewerken tot verbetering van het onderwijs in Indië, wat o.m. zou kunnen geschieden door het zich beschikbaar stellen van een groot aantal onderwijzers, om als leerkracht naar Indië uitgezonden te worden.

Voor de afd. 's-Gravenhage der Vrijz. Dem. Kiesvereniging hield de heer Laoh een lezing over de *Evolutie in de Minahassa*, waarbij spreker vooral pleitte voor de spoedige afschaffing der heerendiensten in dat gewest.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

„Indische” onderwijzers.

Gelijk in deze rubriek reeds vermeld werd, zullen de Gemeenteraden in Indië zich ook de belangen van het onderwijs gaan aantrekken, wat door de Regeering in de hand gewerkt wordt, omdat deze onmogelijk kan doen op onderwijsgebied, wat gedaan moet worden, en dat wel voor een deel uit gebrek aan onderwijzers. Of het in de toekomst in het belang van het onderwijs zal blijken te wezen, dat de gemeenten het terrein van het gewone volksonderwijs betreden, zal moeten blijken.

Edoch, waar de Regeering geen onderwijs kan geven zonder onderwijzers, zal het voor de Gemeenteraden ook in de eerste plaats noodig zijn zich van voldoende onderwijzend personeel te voorzien.

In het *Bat. Nussbl.* wordt die kwestie behandeld. De Regeering heeft reeds „aan de Gemeenteraden laten weten, dat ze gaarne zou zien, dat die Raden hun onderwijskrachten eventueel niet nemen uit de Indië aanwezige, maar zelf als nieuwe aanwinsten uit Nederland laten uitkomen.”

Van het standpunt der Regeering moge het uiten van dien wensch zeer verklaarbaar zijn, voor de Gemeenteraden wordt de kwestie er niet eenvoudiger op.

Het zal n.l. de vraag wezen, of de gemeenten niet hooger salaris zullen moeten geven dan het Gouvernement, daar het leven in de grootere plaatsen duurder is dan in de meeste kleinere, terwijl de groote plaatsen de warmte tegen hebben, die wel geheel het voordeel neutraliseert, dat gelegen is in de drukte, de mogelijkheid om muziek en andere kunst te genieten, de goede winkels.

Ook zullen de Gemeenteraden pensioen en verlof moeten toestaan op de wijze als bij het Gouvernement en dus over een zekere reserve moeten kunnen beschikken, teneinde stagnatie in den dienst te voorkomen.

Deze bezwaren zijn niet denkbeeldig en wegen bij een klein corps ambtenaren zwaarder dan bij een groot.

Het *Bat. Nussbl.* wil die moeilijkheid uit den weg trachten te ruimen door Indische jongelui te bewegen bij het onderwijs te gaan. Bij de meisjes is de lust daartoe zeer groot, doch het aantal mannelijke kandidaten voor de onderwijsacte is zeer gering. Hierin kan volgens genoemd blad verbetering gebracht worden door in Indië te zorgen voor een betere opleiding van onderwijzers, een opleiding, die op gelijk peil staat als die in het vaderland, maar geheel rekening houdende met de Indische toestanden.

„Waarbij b.v. voldoende aandacht wordt gewijd aan Indische talen en land- en volkenkunde, aan de Indische geschiedenis ook, om de onderwijzers in staat te stellen later zonder bijexamen aan niet-Europeesche scholen les te geven.”

Het blad zou zijn voor oprichting van kweekscholen, ook al zijn ze duur en daardoor slechts op enkele plaatsen op te richten, indien ze de Indische jongelui — meer dan tot heden het geval is — tot het onderwijs konden brengen.

Voor onderwijzers uit Nederland uitgezonden zou aan dergelijke kweekscholen een cursus verbonden kunnen worden om de noodige kennis van Indische zaken en toestanden op te doen.

Spekslagerij P. KOK

Groenmarkt 38 - DEN HAAG - Tel. Interc. 2508

Specialiteit in:
FIJNE HAAGSCHE LEVERWORST
ROASTBEAF, KALFSGEHAKT
FRICANDEAU
GELARDEERDE KALFSLEVER
 Dagelijks versch.
 Bezorging dagelijks door de geheele stad

C.L. BOUCHER
 WOONT
PAPESTRAT 11
 SPECIALITEIT IN:
 AMERIKAANSCH KANTOOR
 ARTIKELEN - VULPENHOUDERS
 BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
 STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie.

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.
 Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSMA.

GESCHER & KEMPER

Magazijnen
 ter Complete Meubilering

DEN HAAG - VLAMINGSTRAAT 22
 AMSTERDAM - ARNHEM - BREDA - ROTTERDAM

Au Corset Gracieux.

G. W. COPPERS.

DEN HAAG,
 Spuistraat 36, Telef. 3334.
 Piet Heinstr. 107, Telef. 1723-
 ROTTERDAM,
 Hoogstraat 334, Telef. 6474-
 ARNHEM,
 Ketelstraat 24, Telef. 1495.
 DORDRECHT,
 Voorstraat 289, Telef. 1146.
 LEIDEN,
 Maarsmanssteeg 23, Telef. 577.

Grootste en meest
 uitgebreide
 Corsetten-Magazijnen
 zoowel in
 de goedkoopere als
 duurste soorten.

Adverteeren doet verkopen.

GEEN BETER DAN
GAZELLE-RIJWIELEN

VROLIJK & Co., Zoutmanstraat 10a, Valeriusstraat 60, DEN HAAG.

Naast de enkele kweekscholen goed in elkaar gezette cursussen tot opleiding van onderwijzers en dan wat meer reclame en wat meer moeite om het goede in de betrekking van onderwijzer aan de Indische jongelui en hun ouders bekend te maken.

Mededinging van de gemeenten en het Gouvernement om onderwijskrachten uit Nederland te laten komen, moet vermeden worden.

Over de opleiding van inlandsche onderwijzers geeft het blad ook zijn meening te kennen en wel naar aanleiding van het afdeulingsverslag van den Semarangischen Gemeenteraad bij het onderzoek der begroting.

„Is het de gemeente ernst met de verzorging van het onderwijs? — aldus een lid — „dan moet ze dadelijk zorgen voor de benodigde leerkrachten”. En dit lid rekent dan uit, dat er 375 onderwijzers voor 15000 schoolkinderen noodig zullen zijn, en komt diensvolgens tot het besluit, dat de gemeente een kweekschool zeer noodig heeft. Ofschoon het denkbeeld van een kweekschool instemming vond, werd toch de zeer praktische raad gegeven om de financiële consequenties van de oprichting eener dergelijke inrichting deugdelijk na te gaan.

Het *Bat. Nieuwsbl.* merkt terecht op, dat bij bovenstaande redenering uitgegaan is van het denkbeeld, dat de gemeente zoo wat het geheele Inl. onderwijs in handen zal nemen.

En zal dat wel ooit kunnen gebeuren?

Bovengenoemd blad acht het beter, dat de gemeenten het Europeesch onderwijs van zuiver intellectueel aard aan het Gouvernement overlaten en zich bepalen tot vakonderwijs, zoowel voor Europeanen, als voor andere bevolkingsgroepen. De gewesten of de „gewenschte autonome gedeelten der gewesten” zouden dan beter de zorg voor het Inl. onderwijs op zich kunnen nemen, rekening houdende met de behoeften en eigenaardige toestanden van een streek. Die zouden ook dadelijk genoeg onderwijzers noodig hebben om een kweekschool te rechtvaardigen. Maar dan zouden aan de gewesten of de autonome deelen door de Reg. de noodige middelen geschonken moeten worden.

Afstandsritten en wedrennen.

In de *Militaire Causerie* in het *Bat. Nieuwsbl.* heet P., die zich een „eenvoudig lansknacht” noemt, het over de waarde van de afstandsritten en wedrennen, naar aanleiding van het feit, dat in den December 1.1. gehouden afstandrit van *Batavia* over *Buitenberg* en den *Poentjak* naar *Tjimahi* slechts door twee luitenanten van de cavalerie en twee paarden werd deelgenomen.

Hoewel het rijden van afstandsritten, naast springconcoursen of jachtritten, de meest oordeelkundige paardensport voor het leger is, is de belangstelling voor dergelijke sportbeoefening, als regel, merkbaar minder dan die, welke voor het rennen bestaat, hetgeen in hoofdzaak te wijten is aan het feit, dat bij het rennen wordt gegokt en er geld bij te verdienen is.

„Een wedren op zijn tijd is heel mooi om te zien, maar het moest voor onze officieren *verboden* zijn, met hun dienstvaarden, paarden, die steeds gereed moeten zijn voor den dienst te velde, aan zuivere wedrennen mede te doen.”

Daar de meeste officieren niet gefortuneerd zijn, kunnen ze het houden van dure en risico-gevende paarden niet betalen en moeten derhalve meestal met hun dienstvaarden gaan rijden.

Militaire waarde heeft zulk een wedren niet. Dat is met jachtritten, cross-countries en..... afstandsritten heel iets anders. Van den ruiter wordt daarbij veel ruitertalent geveerd en bij het rijden zelf en bij de training.

Kunnen paard en ruiter mede doen aan een rit van *Batavia* naar *Tjimahi* dan is het bewijs geleverd dat paard en ruiter bruikbare elementen in het leger voorstellen en er de slagvaardigheid van verhoogt.

„Ik voor mij” — aldus P. — „heb voor een dergelijk ruiter, zulk een paard heel wat meer waardeering, dan voor een officier, die in het bezit van een hardlopend paard en gezegend met een goed gewicht, daardoor een prijs op de courses wint — een beker misschien ook nog, als hij een winkans heeft getrokken — en verder na de rennen een nieuw paard tracht te verdienen aan *écarté*- of roulette tafel.”

Er wordt steeds beweerd, dat de rensport gecombineerd met zeker systeem van dobbelen meewerkt tot veredeling van het paardenras; 't is mogelijk, maar zeker is, dat de meer hippische sport als door P. bedoeld zal meewerken tot verbetering van paard en ruiter.

En het is te hopen, dat, indien de hippische sportverenigingen niet in staat zijn verbetering ter zake aan te brengen, het legerbestuur of de betrokken wapenchefs meer afstandsritten zullen uitschrijven en heeren bereden officieren eens zullen aanzeggen, dat meerdere deelname aan paardensport, niet aan paardengokkerij, wel zeer op prijs zal worden gesteld.

Iets over de bescherming van de volkstheecultuur.

In een paar nummers van de *Loc.* brengt *Max* de bescherming ter sprake, die de volkstheecultuur tegenwoordig geniet. Was vroeger de Preanger bekend om de koffie, nu draagt de thee bij tot den roem van dit gewest. Is de koffie nooit een volkstheecultuur kunnen worden, met de thee is dit wel het geval en de volkstheetuinen in de Preanger beslaan nu al

een oppervlakte van 20.000 bouw. *Tjitjoeroeg*, het westelijkste district der afdeeling *Soekaboemi*, kan als het centrum der volkstheecultuur beschouwd worden. Op de vraag, of de voortdurende ontwikkeling der volkstheecultuur niet een gevaar in zich sluit, gaat de schrijver niet in.

Van verschillende zijden worden de Inlandsche planters met raad en daad bijgestaan, de Regeering stelt haar landbouw-ambtenaren beschikbaar, de afdeulingsbanken helpen met geld, terwijl de ondernemingen niet alleen het blad opkopen, maar ook vaak voorlichting geven en materiaal verschaffen. Het gevolg der volkstheecultuur-ontwikkeling is dan ook verhoogde welvaart. Toch is niet alles zoo mooi als de schijn zou doen vermoeden.

Doordat de moderne methodes van grondbewerking bemesting, planten, kweken, veredelen, enz., factoren, welke voor een goed deel de resultaten der cultuur beheerschen, den Inlandschen planter onbekend zijn, haalt deze niet uit den bodem wat er in zit.

Door onoordeelkundigen snoei en geforceerden plukten einde zooveel mogelijk product te krijgen, offert de onnadenkende planter niet zelden een voortdurende, regelmatige, maar kleiner productie gedurende langen tijd op aan een groote opbrengst van korten duur, vooral wanneer de markt plotseling stijgt, niet bedenkende, dat behalve de ruïnatie van den aanplant ook een achteruitgang in kwaliteit te wachten staat.

De Inlandsche planter moet dus tegen zich zelf beschermd worden. De Soekaboemische landbouwvereniging vond zich geroepen als beschermster op te treden. Na heel wat overleg met den Gewestelijken Raad en van dezen met de Regeering werd er een verordening voor de volkstheecultuur ontworpen, die hierop neerkomt, „dat niemand kampongtheeblad, dat niet aan de in de verordening omschreven voorwaarden voldoet, buiten de tuinen mag brengen, vervoeren of bezitten.”

Deskundigen zullen worden aangesteld om te controleren of de verordening wordt nageleefd.

De onkosten voor traktementen dier ambtenaren en de reiskosten worden geraamd op f 36.000. Daar de geldmiddelen van den Gew. Raad echter slechts beperkt zijn, zoodat er geen geld voor wegen is, zal er naar een middel omgezien moeten worden om de volkstheecultuur op andere wijze te helpen.

Het denkbeeld om de kosten uit vrijwillige bijdragen te bestrijden werd verworpen.

Daar de ontwikkeling van de volkstheecultuur als onderdeel van den Inlandschen landbouw te beschouwen is als een algemeen belang, vond de meening van de *Preangerbode* aanhangers, waar deze uit 's Lands kas wilde putten.

Al is de volkstheecultuur ongetwijfeld een algemeen belang, zoo is het de vraag, of ze *uitsluitend* algemeen belang is, dan wel of het particulier belang er ook bij gemeoid is.

En dit laatste is volgens *Mar* het geval.

Immers, de belangstelling van de Soekaboemische planters vloeit niet voort alleen uit pure naastenliefde. Het loffelijk pogen der Europeesche theeplanters verliest een groot deel van zijn edelmoeidigheid doordat zelfzucht er de drijfveer van was. Zij hebben zich ter bescherming opgeworpen terwille van den naam der *Javathee*, hun eigen product.

Het onoordeelkundig geplukte kampongtheeblad levert een marktproduct van mindere kwaliteit en daar het voor het overgrote deel in de ondernemingsfabrieken verwerkt en met de thee der ondernemingen gemengd, als *Javathee* op de Londensche of Amsterdamsche markt gebracht wordt, ligt de gevolgtrekking voor de hand.

„De theecultuur ontwikkelt zich zienderoogen, productie en prijs stijgen beide, de *Javathee* steekt langzamerhand de best bekende soorten ter wereld naar de kroon, maar de ontwikkeling van den *Java-thee* handel en de zware concurrentie met de theeën van *Ceylon* en *Britsch-Indië* worden belemmerd door de minderwaardigheid der kampongthee.

Van de verbetering der volkstheecultuur zal op den duur de bevolking de gunstige gevolgen ondervinden, maar het gevolg zal ook wezen, dat de *Java-thee* grooter uniformiteit zal krijgen, van beter kwaliteit zal zijn en in marktwaarde zal stijgen.

Daarvan zullen alle Europeesche ondernemingen mede profiteren, in de eerste plaats die, welke kampongthee verwerken, maar ook die ondernemingen, welke alleen eigen product aan de markt brengen.

Ter wille van de verhoogde opbrengst der thee-ondernemingen mag, als zijnde geen algemeen belang, niet uit de algemeene geldmiddelen geput worden. De Indische maatschappij geniet van de verhoogde opbrengst geen voordeel, maar wel de couponnetjes knippende aandeelhouders in Holland, om niet te spreken van het Fransche, Engelsche en Duitsche kapitaal, dat in onderscheidene ondernemingen zit.

Het is dus niet meer dan billijk, dat de thee-ondernemingen haar aandeel in de door de verordening veroorzaakte kosten mee betalen. Na te gaan welk deel door de ondernemingen bekostigd moet worden, was niet het doel van *Max'* artikel, wel om het principe naar voren te brengen.

Het graf van de eerste keizerin van *Modjopahit*.

Door combinatie van verschillende gegevens zou

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld Internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen.
Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.

Directie: W. H. BIK,
J. VAANDRAGER.

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

The Ph. van Ommeren Corporation of New York.

42 Broadway New York

belast zich met expeditie en verschepping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN
's-Gravenhage.

ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE UURWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS

ORNAMENTEN

als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.

MONSTERZALEN:

1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen

AVOND-
SCHOENEN

brocat, zijde,
goudleer en lak.

Wekelijksche
verzendingen
naar
de Tropen.

Vraagt onzen volledige Catalogus.

de oudheidkundige dienst erin geslaagd zijn het graf terug te vinden van de eerste keizerin van *Modojopahit*, wiens stichter gehuwd was met de dochters van den laatsten vorst van *Singosari*. Een dier dochters zou haar gemaal meer dan 40 jaren overleefd hebben en in 1350 gestorven zijn. Haar asch zou in eenige tempels bijgezet zijn, o.a. in de desa *Bhayalango*, volgens een bij de verovering van den kraton van Lombok aangetroffen handschrift.

De oudheidkundige dienst kwam tot besluit, dat die graftempel gezocht moest worden in de desa *Bhayalango*, 4 paal ten Z. van *Toeloeng-Agoeng* gelegen.

Bij een plaatselijk onderzoek vond men een in een reuk van heiligheid staand plat heuveltje, waarop een zwaar beschadigd beeld aangetroffen werd van de Boedhistische godin der *Metaphysica*, waarvan de bedoelde vorstin, volgens het Lomboksche handschrift, een incarnatie was.

Daardoor is alle twijfel buitengesloten aan de juistheid der onderstelling dat het oude *Bhayalango* gezocht moet worden in het moderne *Bajalangoe*. Te meer daar bij een proefopgraving fragmenten van een graftempel zijn gevonden, welke toestand van dien aard is, dat de kans groot is, dat het graf zelf ongeschonden zal blijken te zijn. Ook uit een oogpunt van godsdienststudie zal de blootlegging van het binnenste van het graf merkwaardig zijn, daar men een inzicht zal krijgen in de wijze, waarop oudtijds op Java de asch van gestorven vorsten werd bijgezet en van de gaven, welke volgens de daar geldende Boedhistische leer mede werden gegeven in het graf.

Suriname.

Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp houdende bepalingen betreffende de beteekening en tenuitvoerlegging in de koloniën van in Nederland uitgevaardigde dwangbevelen en in Nederland, alsmede in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao onderling van in de koloniën uitgevaardigde dwangbevelen.

In de bepalingen nopens invordering van belastingen, zoowel van die, welke in Nederland worden geheven als van die, welke in de koloniën gelden, is geen rekening gehouden met het niet zelden voorkomende geval, dat iemand die Nederlandsche belasting schuldig is, zich in eene der koloniën bevindt, of omgekeerd, dat iemand, die eene koloniale belasting moet betalen, in Nederland verblijft. Dienengevolge is het, indien in een dergelijk geval niet vrijwillig aan de verplichting tot betaling wordt voldaan, zeer moeilijk, dikwijls zelfs onmogelijk, betaling der verschuldigde belasting te verkrijgen.

Wenschelijk is dus een regeling op grond waarvan in de koloniën verblijf houdende of gevestigde personen, die in Nederland verschuldigde belasting niet hebben voldaan of omgekeerd, personen die in Nederland verblijven of gevestigd zijn en in een kolonie verschuldigde belasting niet hebben aangezuiverd, tot betaling daarvan kunnen worden gedwongen.

Dit kan geschieden bij eene eenvoudige regeling, welke ook de invordering van gewestelijke en gemeentelijke belastingen zal omvatten.

Het komt uit practisch oogpunt wenschelijk voor de te treffen regeling ook toepasselijk te maken op de gevallen, waarin een nalatige belastingplichtige uit de eene kolonie zich in de andere bevindt.

Voorts verdient het — zoo wordt in de toelichting gezegd — aanbeveling haar zoo algemeen te maken, dat zij mede toepasselijk is op andere bij dwangbevel in te vorderen gelden, bijvoorbeeld op domeininkomsten en andere, alsmede op landbouwvoorschotten en akkergelden, welke in Suriname, en voorschotten, domeininkomsten en loodsgelden, welke in Curaçao, voor zooveel de wijze van verhaal op schuldenaren betreft, met belastingen worden gelijk gesteld.

Deze wet kan worden aangehaald onder den titel: „Koloniale invorderingswet”.

Aan het bij het ministerie van koloniën van den gouverneur van Suriname ontvangen en op 19 Jan. j.l. gedagteekende mailverslag wordt het volgende ontleend:

Van 24 November 1916 tot en met 16 Januari 1917 hebben zich acht gevallen van typhus abdominalis en twee gevallen van diphterie voorgedaan.

De gezondheidstoestand is overigens over het algemeen bevredigend.

Het seizoen is normaal. Er vallen dikwijls zware buien.

Sedert 25 November 1916 bedroeg de uitvoer naar New-York en naar Europa:

Naar New-York: balata 228.389 K.G.; cacao 324.753 K.G.; rum niets; suiker 2.944.900 K.G.; koffie niets; gedroogde bacoven niets; goud 132.256 gram.

Naar Curaçao werd verscheept 27.306 L. rum.

Naar Europa: koffie 124.354 K.G.

Van de andere bovengenoemde voortbrengselen had geen verscheeping naar Europa plaats.

Met het stoomschip *Rotti* van de Maatschappij Nederland zijn op 10 Januari 1917 te Paramaribo

aangevoerd 590 Nederlandsch-Indische immigranten, te weten: 283 mannen en 307 vrouwen. Mede gekomen zijn 2 Javaansche vrouwen, die geen overeenkomst sloten.

Op de reede te Padang overleed 1 man: gedurende de verdere reis vonden geen sterfgevallen plaats en kwamen er ook geen noemenswaardige ziektegevallen voor.

Van 6 tot 17 December 1916 vertoefde in de kolonie de heer C. K. Bancroft, gouvernements-plantkundige van Britsch-Guyana, om met den plantkundige van het Surinaamsch landbouwdepartement, dr. Stahel, te overleggen over en onderzoek te doen naar de bladziekte in de *Hevea-Brasiliensis*, welke ziekte ook in Demerary de gecultiveerde rubberboomen in ernstige mate heeft aangetast.

De heer Bancroft heeft voor dat onderzoek bezocht de plantages Voorburg, Sorgvliet en Wederzorg en de gouvernements-rubberonderneming „Slootwijk”. Op deze onderneming werden eenige stammen van door de ziekte aangetaste boomen voor het onderzoek gekapt.

Mede werd (in gezelschap van dr. Stahel en den houtvester) een bezoek gebracht aan het terrein van het boschwezen op sectie O langs den spoorweg, omdat ook daar de bladziekte voorkomt, zoowel in de aangeplante *hevea-brasiliensis*, als in de in het wild groeiende *hevea-guyanensis*.

Voor onderzoek naar de krullotenziekte in de cacao, welke ook in Demerary veel kwaad doet, bezocht de heer Bancroft de plantages Mon Souci en de Maastroom.

De gouverneur van Britsch Guyana heeft het verzoek gedaan om voor ongeveer eene maand te mogen beschikken over de diensten van den heer C. J. Witteveen, directeur van het departement van openbare werken en verkeer, om het bestuur dier kolonie na een bezoek ter plaatse van raad te dienen over de daar in uitvoering zijnde werken voor eene kustverdediging tegen den zee-afslag. De heer Witteveen stelde zich beschikbaar en de gouverneur meende dan ook aan het verzoek te moeten voldoen. De heer Witteveen zal tegen het einde dezer maand naar Georgetown afreizen. (St.et.)

In verband met het laatste lid van dit mailverslag schrijven wij uit „Suriname” van 3 April het volgende over:

„Het rapport van den heer Witteveen in zake de Seadefence in Britsch-Guyana is verschenen en is er met ingenomenheid aanvaard.

Alleen over de vertaling, verricht door een Engelschman in Demerary, is men niet tevreden en is aan het Bestuur gevraagd die te laten overdoen.

In de Combined Court is een motie van dankbetuiging aan den heer Witteveen aangenomen en is een som van £ 250 (f 3000) beschikbaar gesteld met verzoek bij den heer Witteveen aan te dringen deze som als honorarium aan te nemen.

Naar het gerucht wilde, zou ons Bestuur niet wenschen, dat de heer W. honorarium voor zijn arbeid ten behoeve van de zusterkolonie aannam”.

Met ingang van 1 April is bij wijze van proef in Suriname een arbeidsbeurs ingesteld, onder beheer van de Kamer van Arbeid. Zij, die werk zoeken, zullen zich aanmelden. Zij, die werkrachten zoeken, zullen eveneens hun aanvragen daar richten. Zoo zal men een overzicht verkrijgen van vraag en aanbod van werkrachten. Men zal zodoende statistieken krijgen en vele wetenswaardige gegevens over het arbeidersvraagstuk.

De arbeidsbeurs zal zich niet met enkele bepaalde categorieën van arbeiders bezig houden, doch haar bemiddeling uitstrekken tot alle ambachten, bedrijven en beroepen, zoowel mannelijke als vrouwelijke.

De Beurs verleent hare diensten kosteloos.

Van den heer Fred. Oudschans Dentz ontvingen wij een overdruk van een artikeltje van zijne hand in het „Tijdschrift voor Gesch., Land- en Volkenk”. XXXII jaarg. no. 3, getiteld: „Een episode uit het leven van Cornelis van Aerssen van Sommeldijk”.

De Surinaamsche historie wil dat van Aerssen, ter bevestiging van den vrede met de door hem overwonnen Indianen, een Indiaansche meisje als concubine tot zich genomen heeft. Pater van C o l l beweerde in een artikel in „De Surinamer” van 23 Januari 1908, dat deze bewering op geen enkel getuigenis van tijdgenooten berust, maar voegde er voorzichtigheidshalve bij: „voor zoover hij kon nagaan.”

De heer Oudschans Dentz nu is in het bezit van een manuscript: „Annotatie op de Beschrijvinge van de Volk-plantinge Suriname, Leeuwarden 1718, met k- en pl. 40. door J. D. H. (erlein)”, geschreven door Jan Nepveu in 1769. Uit deze annotatie zou blijken dat van Aerssen zich wél de bedoelde vrijheid heeft veroorloofd.

Ten slotte merken wij op dat de annotatie van Jan Nepveu ook aan Jhr. C. A. van Sypce

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe
Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 %/o gewaarborgd.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 52.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Feijenoord Glabbeek Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Knoeterdijk Naaldwijk Rijswijk Seheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 5.500.000.-

Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Ede	Snèk
Alphen a/d Rijn	Franeker	Stadskanaal
Amersfoort	Geldermalsen	Terneuzen
Apeldoorn	Gouda	Tholen
Arnhem	Groningen	Tiel
Barneveld	Harlingen	Uithoorn
Bodegraven	Heerenveen	Utrecht
Coevorden	Hengelo (O.)	Veenendaal
Culenburg	Katwijk	Vlissingen
Delft	Leeuwarden	Wildervank
Doetinchem	Leiden	Woerden
Dokkum	Purmerend	Zeist
Dordrecht	Schagen	Zierikzee
Drachten	Sliedrecht	

Disconteeren en Incasseeren.
Wissels op Binnen- en Buitenland.

of op Madoera, of zelfs de voorzitter der Centrale S. I., dat zij zich de vrijheid mogen veroorloven afdeelingbestuurshoofden, residenten, regenten, rechters, zonder meer terzijde te schuiven en „recht” te gaan zoeken bij den Gouy-Gen.? Geen regent, hoe verlicht ook, welke aanzienlijke positie hij in zijn regentschap moge bekleeden, hoe hoog hij bij de bevolking in aanzien moge staan, zal er één oogenblik aan denken, voor elke grief naar Buitenzorg te trekken, om zich direct en persoonlijk te beklagen bij den Landvoogd. Men zou hem spoedig duidelijk maken, dat er een andere weg bestaat, een, dien ook *hormat* en *adat* voorschrijven. Maar de eerste de beste stoethaspel, die door een koempoelan van S. I. ers tot „president” wordt uitgeroepen, krijgt gehoor niet alleen, maar — wij zagen het aan de voorbeelden — ziet de geheele bestuursmachine te zijnen behoeve aan het werk gezet... en hij keert in zijn omgeving terug, omgeven met den nimbus van een machtige, die het in de hand heeft, om den *Toean Besar* aan het werk te zetten. Waar het prestige van het bestuur blijft, het prestige, waarmee men zoo graag schermt, behoeft dan niet gevraagd te worden. Indien de Regeering nog langer blind blijft voor deze consequenties van haar meegaandheid, haar slapheid in alle zaken, die de S. I. raken, bereide zij er zich op voor, binnen heel korten tijd het bestuur over deze kolonie uit handen te geven en dienaar te worden van een organisatie, die vóór alles een straffe hand behoeft om binnen de perken te worden gehouden. Verwende kinderen bederven het fraaiste speelgoed het snelst. Maar het speelgoed der verwende, neen, vertroetelde S. I. in handen gegeven, is toch wat al te kostbaar, om het zoo maar kapot te laten slaan. Want dat speelgoed heet: het Nederlandsche Gezag!

Chineesch Onderdaanschap. In verband met het voorgaande wordt in de *Djawa Tengah* geschreven over de positie der in Indië geboren Chineezers. Volgens de wet op het Nederlandsche onderdaanschap, en krachtens het voor den tijd van vijf jaren met China gesloten contract, zijn bedoelde Chineezers Nederlandsche onderdanen en kunnen zij — zoo oordeelt de schrijver — tot militaire diensten, in het belang van Nederland, gedwongen worden. Nu „Indië Weerbaar” is opgericht, is deze kwestie van meer actueel belang geworden en mag de vraag gesteld worden: Wat heeft Nederland voor ons gedaan, dat wij ons goed en bloed in zijn belang ten offer zouden moeten brengen? Een vergelijking wordt gemaakt met de Japansche onderdanenwet en verwezen naar het betrekkelijk artikel van Mr. Fromberg, die van oordeel is, dat de Nederlandsche wet voor Indië geen hechten grondslag daarstelt. Terwijl er verder aan herinnerd wordt, dat het hierboven bedoelde met China gesloten contract in Mei afloopt, geeft de schrijver in overweging een deputatie naar China te zenden om het daar van de Regeering gedaan te krijgen een onderdanen-wet, gelijk de Japansche te maken, in dien geest n.m. dat de Chineezers in Indië Chineesch onderdaan kunnen worden, zonder Indië voor langen tijd te verlaten.

Ten slotte wordt 't volgende aangehaald uit de *Peking Daily News* te Medan: „We wish to be regarded as free citizens of the Republic of China and not as Dutch subjects, nor to be put on the level of the Malays, Javanese and Dajaks. We ask the same rights as enjoyed by those Japanese and Europeans, wheter born in the Dutch East Indies or in Europe”.

De Aanhouder wint. De *Djawa Tengah* maakt zich boos over de vinnige aanvallen van de Europeesche pers op de Inlandsche bladen. Het is niet tegen te spreken, dat deze bladen zich van krasse termen bedienen bij het veroordeelen van h.i. laakbare handelingen. Maar volgen zij hierin niet het voorbeeld der Eur. pers in N.-I., o.a. van het *Soer. Hb.*? Schrijver meent, dat de Inl. pers toch den strijd voortzetten zal zoolang er nog laakbare handelingen tegen de onderhoorigen gepleegd worden, indachtig aan de leus: „*Brani krana benar, takoot krana salah.*”

Van Vreemde Koloniën.

Bestaat een Indische natie?

De „Neue Orient” (No. 3) bevat een artikel van Bharat Das waarin deze vraag beslist bevestigd wordt beantwoord. Volgens hem willen de Engelschen 't ten onrechte doen voorkomen of 't begrip van een gemeenschappelijke Indische nationaliteitsgevoel eerst door hen gekweekt is. 't Indische volk zou dan uit verschillende rassen en godsdiensten bestaan, door geenerlei gemeenschapsband verbonden. Eerst de „Pax Britannica” zou van de geografische eenheid een rijk van den Indië gemaakt hebben.

De schr. hecht aan 't argument, dat Indië bewoond is door rassen, die elkander bevochten hebben, evenmin waarde als aan de voorwaarde van homogene gelijkheid van de bevolking om een nationaliteit te vormen. Nam men deze grondslagen aan, dan zou ternauwernood een natie in de wereld zijn aan te wijzen.

Wat zijn de voorwaarden om van een nationaliteit te kunnen spreken? Een geografische eenheid en een gemeenschappelijke geschiedkundige ontwikkeling en kultuur. Indië voldoet hieraan ten volle. De rassen-eenheid mag als toevallig meewerkende factor betekenis hebben, zij geeft nergens den maatstaf aan. Veel-er vergroen meerdere rassen tot een natie.

De vraag is zelfs gewettigd: wat een ras is? Niemand

kan een volkomen goede definitie geven. Bij de bespreking van deze vraag komt de schr. tot de conclusie, dat de fysieke grondslagen van veel minder betekenis zijn dan de psychologische. De oorspronkelijke eigenschappen worden achtergesteld bij de geestelijk bijgebrachte. De geografische eenheid met de gemeenschappelijke ontwikkeling domineeren, aldus opgevat, ook 't rassenvraagstuk.

Van dit standpunt beschouwd, voldoen de Indiërs aan alle eischen van 't natie-begrip. Zij leven in een land, dat aardrijkskundig een eenheid is. De volkstammen voelen zich van één oorsprong. De overeenkomst in godsdienst, kultuur, overlevering, geschiedenis heeft tot overeenkomst in geestesopvatting geleid. De vele dialecten hebben 't sanskritsch tot grondslag.

De Br. census-commissaris E. A. Gait komt ook tot deze conclusie, waar hij schreef: 't Indische volk kan in zijn geheel door duidelijk aan te wijzen eigenschappen van de Europ. volken onderscheiden worden.

Verschillen in fysieke bouw zijn zeker aan te wijzen, maar zij wijken niet meer van elkander af dan b.v. 't geval is in Engeland, Duitschland, Italië of Japan.

De voorwaarden gemeenschappelijk land en gemeenschappelijke ontwikkeling verder uitwerkende, wijst Bharat Das op de insluiting door zeeën en bergen, op de geschiedenis, die de beschaving voor 't geheele gebied geregeld heeft. De omvangrijke sanskritlitteratuur is door schrijvers uit alle deelen van Indië bezorgd. De groote godsdienstige en sociale bewegingen zijn door 't geheele land gegaan. De wetgeving is gemeenschappelijk evenals de religie.

Uitvoering gaat hij de politieke eenheid na. In veraf gelegen tijd werd Indië in meerdere koninkrijken verbrokkeld. De invloed der Ariërs deed verscheidene dezer rijken tot een staat versmelten. De overheersching door een keizer is er een oud begrip, dat zijn beste uitdrukking vond in 't tijdperk van Yoedhisthira, de held van Mahabharata, die van 't Sneeuwgebergte tot en met Ceylon gehuldigd werd.

Daarna kwam het Boedhistisch tijdperk. In 400 v. J. C. heerschte Chandragoepa (in de Grieksche geschiedenis vermeld als Sandrakottos) over een rijk van Afghanistan tot aan de golf van Bengalen. 't Boedhisme verspreidde zich over 't geheele land uit. Wij zullen de geschiedkundige herinneringen verder slechts volgen ter vermelding, hoe ook in de volgende periode, waarin de Mahomedaansche invloed door geheel Indië doordrong, het begrip der eenheid van 't rijk bleef bestaan, zoodat Akbar werd genoemd: de koning van Delhi, die God in grootheid nabij komt.

Voordat de Br. invloed zich kon doen gelden heeft Indië dus reeds een groote eenheid gevormd, die nu en dan, meer in schijn dan in werkelijkheid, wel tot verbrokkeling is gebracht, maar die altijd weer neiging toonde om tot het oude nationale bijeenbehooren terug te keeren.

Ook de vorming van een Indisch rijk met eigen bestuur is dus geen nieuwigheid, maar zou slechts een herstel zijn van de tijdperken waarin Indië een eigen zelfstandige grootheid was.

De Joden in Palestina.

Geruchten over uitdrijving van de Joden uit verschillende plaatsen in Palestina, met daaraan verbonden commentaar over door de Turken bedreven gruweldaden worden gelukkig op zoo stellige gegevens tegengesproken, dat de verontruste gemoederen tot bedaren zouden mogen komen, ware 't niet dat de betrouwbaarheid der aan censuur onderhevige berichten niet hoog kan staan.

In denzelfden zin als de tegenberichten, die van Duitsche en Turksche zijde kwamen, laat 't uitvoerige telegram zich uit dat Dr. Ritter, de opperrabijn te Rotterdam ontvangen heeft van den grootrabijn te Jerusalem N. Danon Chacham-Bachj.

't Noemt 't door Havas verspreide bericht over een Jodenvervolging monsterachtig. De hoofdrabijn acht 't heilige plicht tegen den lasterlijken smaad op te komen. 't Is een leugen dat Gaza en Jaffa ontruimd zijn uitsluitend met 't doel de Joden uit te delgen. De waarheid is dat onder de 30.000 inwoners, die Gaza in 't belang van hun eigen veiligheid moesten ontruimen, zich slechts een 20 of 30 Joden bevonden. Onder de 40.000, die om dezelfde op strategischen grond berustende reden Jaffa moesten verlaten, bevonden zich 7000 Joden. Deze konden zich allen in andere steden en dorpen in Palestina neerzetten, bijna niemand heeft Palestina verlaten. De Joodsche koloniën buiten de twee genoemde plaatsen zijn ongerept gebleven.

De inwoners der ontruimde steden zijn allen zonder aanzien des geloofs zooveel als de omstandigheden 't toelieten aan vervoermiddelen geholpen. Aan de armen is van regeeringswege bovendien onderstand in geld verleend.

't Is een kwaadwillig verzinsel dat 7000 Israëlieten uit Jerusalem zijn gezet. Met uitzondering van een aantal onderdanen van vijandelijke mogendheden, Joden en geen Joden, zijn sedert 't begin van den oorlog slechts enkele Joodsche gezinnen om redenen van bestuur uit Jerusalem gezet.

De Turksche Opperbevelhebber in Palestina, Djemal pasja, heeft meermalen met woord en daad aan zijn welwillendheid en zijn ruimhartige gezindheid uiting gegeven.

Tot de sprookjes behoort ook 't verhaal van de steeds opgericht staande galgen en van de aanhoudende terechtstellingen. Met uitzondering van drie soldaten, die zich zwaar vergrepen hadden, is sedert 't begin van den oorlog geen enkele Jood veroordeeld.

Tot zoover de tegenspraak, die afdoende zou zijn en overal zeker met vreugde vernomen zou worden, als andere berichten geen rechtmatigen twijfel aan de juistheid er van bleven voeden. Bovendien doet het in de wederlegging die ook van officieele Turksche zijde gekomen is, zeker zonderling aan van diepe verontwaardiging te lezen, dat zoo iets schandelijks van de T-overheid gedacht is kunnen worden. Wie de Armenische gruwelen indachtig is moet hierbij denken: ware daar die verontwaardiging maar tot haar recht gekomen!

Eerste Electriche Lijstenfabriek in DUINOORD

H. BOS, 2e Sweelinckstr. 99, Den Haag, Tel. II 8757

LIJSTEN voor Olieverf Schilderijen en ENCADREMENTEN.

Opnieuw Vergulden van Spiegel- en Schilderijlijsten.

Specialiteit in OUD GOUDEN LIJSTEN, Belgisch fabrikaat.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

Wed. Th. J. VAN ZUTPHEN

MEUBELMAKERIJ en BEHANGERIJ

.....VERHUIZINGEN.....

HAARLEM RIDDERSTRAAT 20

TELEPHOON 1654

KEIZERSHOF

DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEL, FLANEL en KATOEN.

NIUEWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.

Mantels, Mantelcoques, Costumerokken.

BLOUSES in voile à fleurs f 4.95

„ in voile rayé f 3.95

„ in Mousseline de laine rayée . . . f 5.75

AANGENAME ZOMERDRACHT.

THE BERLITZ SCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN

DE GELUK-ONDERWIJS IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH.

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZ SCHOOL

— OVER DE WAALSCHÉ KERK —

58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN KRUL TEL: 2234

Hôte Astoria et de Paris

Modern Familie-Hôtel

Hoefkade 9-11 - Tel. 6056

Station N.Y.S.M.

Den Haag

HET UNIFORMHUIS

Civil- en Uniformkleeding

Tropen-Uitrustingen

N.-Z. VOORBURGWAL 130

AMSTERDAM

Kentering.

Onder de berichten die op intredende politieke kentering wijzen behoort ook dat de motie in de Kamer van koophandel te Hongkong, om na den oorlog de Duitschers uit de kolonie uit te sluiten, voorloopig is verworpen, als niet in 't belang der kolonie te zijn.

Propaganda voor de Ned.-Indische nijverheid.

De Ned.-Ind. regering heeft besloten in Melbourne en Sidney toonkamers te openen voor monsters van N.-I. voortbrengselen. De regering zal voorts verzamelingen monsters ter beschikking stellen van de consuls der Vereenigde Staten van N.-Amerika en van Zuid-Afrika. Een goede stap, mits 't niet bij de eerste schrede blijve, en de medewerking van een consulaire dienst en de nijverheid goed georganiseerd worde en actief blijve.

Oost-Afrika.

Volgens een bericht van den Belgischen minister van koloniën heeft een patrouille 't succes gehad van den bevelhebber der Duitse troepen in 't N. W. van O.-Afrika, majoor Wintgens, gevangen te nemen. Daar de leiding de onsamenhangende gedeelten in actie en in overleg moet houden, kan dit resultaat van betekenis zijn op 't beëindigen van den veldtocht. Voorts zou een afdeeling Belgen zich vereenigd hebben met de Britsche krijgsmacht, de kolonnes ageeren in verband met elkander op 20 K.M. bezuiden Kaloela, waar een der laatste punten van verweer wordt aangetast.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.**Suriname.**

Alsnog zij de aandacht gevestigd op een artikeltje (met veel illustraties) in No. 21 van den 11en jaargang van „De Spiegel“, weekillustratie voor het Christelijk huisgezin, getiteld „27 Februari 1667. Suriname 250 jaar Nederlandsch. 27 Februari 1917“.

Verder vervolgt en besluit de heer Fr. Oudschans Dents (die ons op het bovenstaande attent maakte) zijn beschouwing over „de scheepvaart naar en in de West“ in het 1-Juni No. van het Nederlandsche Zeewezen.

In het jongste No. van „Neerlandia“ eindelijk eene mededeeling op welke wijze het 250-jarig bezit der kolonie Suriname in dat land zelf is herdacht.

Hollandsche herinneringen op Essequibo.

Als aanvulling zijner bijdrage over „Historische monumenten van Britsch-Guyana“ (Navorscher, 1916, afl. 8), publiceert de heer F. Oudschans Dents thans in „Eigen Haard“ (Nr. van 2 Juni) een drie-tal afbeeldingen (met korte beschrijving) die doen herinneren aan den Hollandschen tijd op Essequibo (thans een deel van Britsch-Guyana).

Belangstelling in — en reclame voor Indië.

Dr. W. van Lingen schrijft in het Juni Nr. van „Neerlandia“ een vrij uitvoerig artikel over „Gemis aan belangstelling in Indië“, z.i. toe te schrijven aan de omstandigheid dat, in het algemeen gesproken, de kennis van Indië ontbreekt.

In verband met deze beschouwing zij ook gewezen op het Nr. van 31 Mei j.l. van „Ons Land“, hetwelk op echt-Amerikaansche wijze „Koloniales propaganda“ en reclame wil maken, want, alle gepraat over defensie, ethische politiek, groot-Nederlandsisme, opheffing en wat dies meer zij, het blijkt leeg gepraat en niets dan dat, zoolang de belangstelling voor Indië zoo gering is als thans“.

De Molukken en Nieuw-Guinea.

In het 1 Juni Nr. van het „Nederlandsche Zeewezen“ geeft J. Scheltema de Heere het 16e vervolg zijner „Aanteekeningen over een reis naar de Molukken en Nieuw-Guinea“. Ook thans verluichten enkele foto's den tekst.

De ingenieur.

No. 22 bevat een geïllustreerde beschouwing van den Ir. Y. C. W. Herweyer: De nieuwe Centrale werkplaats der Nederlandsch-Indische Spoorweg-Maatschappij te Djocja. Inleiding tot een bezoek aan de inrichting door de Afd. Ned.-Indië van het Kon. Inst. van Ingenieurs op 7 Oct. 1916.

Verder schrijft Prof. Ir. R. W. van der Veen een artikel over den mineralen rijkdom van Ned. Oost-Indië. Voorts eenige mededeelingen over een regeeringsopdracht aan Ir. J. Koomans naar Japan, bedoelende de bestudeering van de in dat land toegepaste werkwijze en inrichtingen voor de vervaardiging van cokes voor metallurgische doeleinden uit Japansche kolen; zulks in verband met aanhangige plannen om zoo mogelijk ook in Indië de cokesfabricage door distillatie van Ombilinkolen ter hand te nemen.

Adatrechtstichting.

Dezer dagen is te Leiden onder bovenstaanden naam een stichting in het leven geroepen, bestemd om het wetenschappelijk onderzoek naar het adatrecht der inlanders van Ned.Indië en van andere deelen van Indonesië duurzaam te verzekeren en de bestudeering van dat recht duurzaam te bevorderen. Tot haar oprichting is samengewerkt door drie lichamen: het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Gravenhage, de Thorbecke-Stichting te Leiden, en het Leidsch Universiteitsfonds te Leiden.

Als bestuur der stichting fungeert de in 1909 ingestelde commissie voor het adatrecht, thans bestaande uit de heeren prof. C. Snouck Hurgronje (voorzitter), prof. C. van Vollenhoven (secretaris), dr. N. Adriani, C. van Eerde, O. L. Helfrich, F. A. Liefcrinck, J. J. Meijer en C. J. Westenberg.

Als penningmeester der stichting is opgetreden mr. W. de Roo de la Faille, te 's-Gravenhage.

(N. Rott. Crt.)

Verlagen der Marine-Vereeniging.

Nr. 2 van jaarg. 1916-17 bevat den tekst eener voordracht (met discussie) van den heer Van Hengel over

de vloot in verband met de verdediging van Nederlandsch Oost-Indië.

Een der conclusiën van den heer v. H. luidde: De kern van de vloot, die voor de verdediging van Indië onmisbaar is, moet bestaan uit zware schepen; daar naast moet eene ruime plaats worden gegeven aan de onderzeebooten, overeenkomende met de waarde van dit wapen als aanvulling der zware strijdkrachten.

De heer v. H. gaat dus niet mede met het bekende plan van overste van der Weyden, die het meeste heil verwacht van een machtige onderzeevloot en slag- of linesschepen in het geheel niet opneemt in zijn plan.

De Macedoniër.

In het Juni-Nr. een artikel van Ds. H. Dijkstra naar aanleiding van de behandeling der Indische Begroting voor 1917 (voor zooverre de zending daarbij ter sprake kwam). — Verder het vervolg van Ds. S. K. Wielinga's uitvoerige historische beschouwingen over het eiland Soemba. Schr. behandelt thans het jaar 1879 (periode der ambtenaren, Wesley, Erich en Dornseif).

P. E. Tegelberg. †

Den 3en Juni is te Amsterdam overleden, bijna 79 jaar oud, de heer P. E. Tegelberg, oud-zee-officier, oud-directeur van de stoomvaartmaatschappij „Nederland“, ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

Na van 1855 tot 1873 officier van de Kon. Nederl. marine te zijn geweest en zich op de expeditiën in Nederlandsch-Indië te hebben onderscheiden, trad hij op als mede-directeur der stoomvaartmaatschappij „Nederland“. Twee-en-dertig jaar is hij daar directeur geweest; toen hij in 1905 aftrad als directeur, werd hij commissaris van de maatschappij.

Voorts was de heer Tegelberg sedert 1885 lid van de Kamer van koophandel en fabrieken; gedurende de laatste jaren was hij penningmeester van de Kamer. Verder was hij commissaris van den Havenstoombootdienst, commissaris der Handelsvereeniging „Holland-Bombay“, lid van de commissie van Toezicht over den doortocht en het vervoer van landverhuizers, lid van de districtscommissie Amsterdam van het Fonds tot aanmoediging en ondersteuning van den gewapenden dienst, voorzitter van de commissie van Toezicht op de middelbare technische school, bestuurslid van de Inrichting voor Doofstommen te Rotterdam, enz.

De heer Tegelberg was gerechtigd tot het dragen van het eereteken voor belangrijke krijgsverrichtingen.

De begrafenis heeft plaats gehad Woensdag 12 uur op Westerveld. (N. R. Ct.)

Het ziekenhuis te Modjowarno.

Aan het verslag van Dr. Hartgerink over den staat van het ziekenhuis te Modjowarno, ontleenen wij de volgende bijzonderheden:

In April herdacht onze trouwe dokter-djawa Mas Ismael het feit, dat hij 25 jaar geleden tot dokter-djawa bevorderd werd. Aan belangstelling heeft het den jubilaris dien dag niet ontbroken. Voor het ziekenhuis is hij al jaren lang een groote steun. Wij hopen, dat hij nog lang zal mogen medewerken.

Ook werd veel steun ondervonden van den inlandschen oogarts, Mas Tasripin.

Op 31 December bestond het inlandsch personeel uit 29 mannen en 18 meisjes; te specificeren als volgt: 1 schrijver, 2 helpers in de apotheek, 2 koks, 2 waschbazen, 1 terreinopzichter, met 1 helper en 1 koetsier. De anderen, 19 mannen en 17 meisjes, dienden als verpleger(st)er en leerling-verpleger(st)er.

Verder was er een inlandsch voorganger in het ziekenhuis werkzaam, onder toezicht van den kerkeraad te Modjowarno.

Het aantal opgenomen patiënten bedroeg 1427. Het aantal verpleegdagen 71187. Gemiddeld aantal patiënten per dag 1944. Er waren 57 sterfgevallen, dus een sterftecijfer van 4 pCt. van het aantal opgenomen patiënten. 359 maal werd operatief ingegrepen. Over het algemeen mocht men met het resultaat der operaties tevreden zijn. De meeste patiënten komen eerst in een vergevorderd stadium hunner ziekte hulp vragen, en wanneer de behandeling wat langdurig is, hebben ze geen geduld om te blijven totdat ze geheel genezen zijn. Besmettelijke ziekten kwamen dit jaar gelukkig weinig voor. Het ziekenhuis is op de behandeling daarvan niet ingericht; isolatie-barakken ontbreken nog.

De meeste patiënten waren Javaansche Mohammedanen. In zoover beantwoordde het ziekenhuis volkomen aan zijn doel. Van eenigen zin om de Godsdienst-oefeningen bij te wonen, werd weinig bemerkt. Natuurlijk is het naar de samenkomsten gaan absoluut vrij. Vele patiënten schijnen het een aangename afwisseling te vinden in hun overigen vrij eentonig bestaan.

De Christenen maakten slechts een klein deel der patiënten uit.

Behalve op Zon- en Feestdagen werd dagelijks polikliniek gehouden, van 8 tot 11 uur voormiddags. Het totaal aantal behandelde patiënten bedroeg 4819; het aantal consulten 26909. Per dag werden gemiddeld 87 patiënten geholpen.

In verband met den oorlogstoestand is in de apotheek groote zuinigheid met geneesmiddelen geboden. Het aantal gereed-gemaakte recepten bedroeg 18588.

De 4 door het Gouvernement gesubsidiëerde en onder toezicht van den zending-arts geplaatste vroedvrouwen verrichtten in de omliggende dessa's 155 verlossingen. Slechts enkele malen behoefden zij de hulp van den medicus in te roepen.

De melaatschen-afdeeling was voortdurend vol. Eerst in Februari 1917 konden de lijders naar de nieuwe inrichting van Dr. Bervoets verhuizen. Het vrijkomende terrein kan misschien gebruikt worden om er eenige barakken voor besmettelijke ziekten op te richten.

De gebouwen verkeerden in goeden staat. De onlangs aangelegde waterleiding is een groot gemak, al kan men het water ook niet ongekookt drinken. De gasverlichting voldeed slechts matig.

Het meubilair is goed, al vragen de bedden op de kinderzaal om vernieuwing; maar de kosten! Aan verplegingsartikelen was er gebrek, totdat er voor rekening van het ziekenhuis een bezending uit Holland kwam. De linnenkast verkeerde ook in een droevigen toestand, totdat in November een groote voorraad uit Rotterdam

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON

GROENMARKT 27

TELEFOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

C. HOYNG,

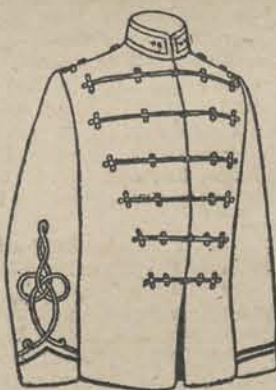
Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
 uitstekende handleiding om zich op
 huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

P. M. BROEKMANS

16, 18 Koningsplein 20, 439

AMSTERDAM.

Uitrustingen

voor O. en W. Indië
 voor Civiel en Militair.
 (Oudste huis).

Vraagt geïllustreerde Catalogus.

**LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER**

HOFLEVERANCIER

Brood - Bescuit - Banket**Coöperatieve****Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,**
Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
 zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
 verlofgangers.
 SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

W. M. WEIJNE

DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348

'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHTRE BREMER SIGAREN
 GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

kwam, dank zij de welwillende hulp van het Vrouwen-hulpgezelschap.

Mogen deze mededeelingen eenigen indruk geven van het gezegende werk, dat in het Ziekenhuis gedaan wordt.

De Indische Mercur.

Inhoud van Nr. 22: Verslag van de Gouv. Kina-onderneming Tjinjroean (Bandoeng) over 1915, door Prof. van der Wielen. — Proefstation voor Vorstenlandschen tabak. No. XXVII, door P. Hondius Jzn. — Verkoop van Koloniale producten in het Moederland of in de Koloniën, door W. Suermondt Lzn. — Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië, onder redactie van Dr. H. D. Benjamins en J. F. Snelleman. Besproken door O. P. — Handleiding voor de tropische Witsuikerfabrikatie, door W. H. Harloff en H. Schmidt. Derde druk. Besproken door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Soeba-boemische Landbouwvereniging. — Polytechnische school in Nederlandsch-Indië. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (hierin o. a. een belangrijk verslag van de in Maart j.l. te Buitenzorg gehouden jaarlijksche vergadering van de Vereeniging tot bescherming van Natuurmonumenten in Ned.-Indië).

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Uit den inhoud van Nr. 9: De leergang in tropische hygiëne en tropische ziekten te Amsterdam. — Van een Javaansche aristocraat en onbeleeftde Hollanders, door A. H. J. G. Walbeehm. — Waar Indië's toekomstige leiders gevormd worden. De middelbare koloniale landbouwschool te Deventer (slot), door Dr. H. D. Tjeenk Willink. — Een volksindustrie (n.l. de hoeden-vlechterij) op Curaçao (vervolg), door E. G. W. Fischer. Boegineresche handelsprauwen, door J. G. Sinia.

De Argoenimorden en de paradijsvogeljacht.

De in Augustus 1916, na de gebeurtenissen van Juli tevoren in de Argoenistreek, voor den handel gesloten Argoenibaai, werd in het begin van Januari j. l. weder voor de scheepvaart geopend, zoodat de bevolking der gebieden om die binnenzee gelegen, weder rechtstreeks betrekken kan, wat ze van buiten noodig heeft. In de allereerste plaats behooren daartoe de blauwe zakjes van Nelle en Samsontabak met lucifers, waaraan de Papoea's in die oorden, vrouwen zoowel als mannen, nu eenmaal reeds zoo gewend zijn geraakt, dat ze er moeilijk meer buiten kunnen. Hun boschproducten worden dus thans weder van de hand gedaan, waardoor ze, als de prijzen te Makasser en elders wat meevallen, in staat zullen zijn hun belasting te voldoen en zich te voorzien van het betrekkelijk weinige, dat ze van voortbrengselen uit andere landen behoeven om zich een beetje senang te gevoelen.

En over eenige weken mogen ze ook weder voor de vogelhandelaren op paradijsvogels, enz. jagen, waardoor hun koopkracht ook weer wat grooter wordt.

Naar ik verneem, zoo schrijft men aan de „Loc.“, zal het jachtseizoen dit jaar, evenals vroeger, in April beginnen. De kosten der licenties zullen echter 5 per geweer meer bedragen dan in 1916, een maatregel, die misschien nog zoo verkeerd niet is, vooral niet als er mede bedoeld wordt thans de eerste, zeer bescheiden stap te doen in de richting van opheffing der jacht. Maar of dat wel de bedoeling is, kan een particuliersadja niet zoo gemakkelijk aan de weet komen. In het algemeen belang, en in dat der bevolking van de Papoe niet in de laatste plaats, is het te wenschen, dat het jaar 1917 een beter en rustiger jaar mag zijn dan 1916, en dat excessen van dezelfde aard als die van Juli 1916 in Argoeni en Tanah-Merah niet weder roet in het eten gooien en den vooruitgang van land en volk voor jaren tegenhouden.

Directe of geleidelijke opheffing der vogeljacht zonder meer is vooralsnog niet geraden, dit spreekt van zelf. Het scheppen van andere bestaansmiddelen voor de verschillende bevolkingsgroepen, vooral door aanmoediging en daadwerkelijken steun van overheidswege van alles wat de economische ontwikkeling van Nederlandsch Nieuw-Guinea ten goede kan komen, op welk gebied ook, maar voorloopig en in hoofdzaak voor wat betreft den landbouw en wat daarmede in nauw verband staat, en dan verder wat meer belangstelling bij particulieren, zich voornamelijk uitende in het verschaffen van de onontbeerlijke middelen om het land in kultuur te brengen, een werk waaraan nog moet begonnen worden, zal aan die opheffing vooraf — of er mede gepaard moeten gaan.

Zou dat niet kunnen? Het woord is aan de mannen der daad, die in onze koloniale huishouding recht van medespreken hebben, in voldoende mate over kapitaal, kennis en werkkraft kunnen beschikken en iets voelen voor de zaak, waar het in dit epistelje om te doen is.

Grootscheeps behoeft het werk niet op touw gezet te worden, heeren!

Dat komt later wel vanzelf terecht, als het goede voorbeeld maar gegeven is en de te nemen proeven succes hebben. Wie niet waagt, wie niet wint!

Ik besluit met een verwijzing naar het bekende woord van Coen:

Daar is in Indië door ons, Nederlanders, wat groots te doen. (Ind. Merc.)

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur der Vereen. „Oost en West“:

Jaarverslag van het Hoofdbestuur over 1916.

I. Algemeene toestand.

De algemeene toestand van de Vereeniging „Oost en West“ bleef — het zij met vreugde vermeld — ondanks de bezwarende tijdsomstandigheden bevredigend en zij kon met de haar ten dienste staande beperkte middelen de noodige werkkraft ontplooiën. Met dankbaarheid kan worden vermeld, dat de Regeerings-subsidie ten behoeve der vereeniging ad f 3000.— weder werd toegestaan.

II. Leden.

Het aantal leden ging in het afgelopen jaar met 97 vooruit en bedroeg op 1 December 1916: 2589.

III. Hoofdbestuur.

Door het overlijden van den heer J. C. van Reijn op 15 April 1916, verloor het Hoofdbestuur een van zijn oudste en ijverigste leden, die — ook als Secretaris-Penningmeester van de afdeling Breda — sedert vele jaren voor de vereeniging werkzaam was. Hem werd in *Het Koloniaal Weekblad* een woord van hulde gewijd.

De Secretaris van het Hoofdbestuur, de heer E. F. Grooss, keerde den 4en April van verlof terug en nam den 15en d.a.v. weder zijne functie van den waarnemenden Secretaris, den heer F. H. R. Neumann, over.

In de jaarlijksche algemeene vergadering van 1 Juli 1916 werden de navolgende leden van het Hoofdbestuur, die ingevolge het bepaalde in de 1e alinea van artikel 11 H. R., aan de beurt van aftreden waren, herkozen: C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter, E. F. Grooss, Secretaris, A. A. C. Harting, Penningmeester, Z. P. Ph. Marcella (Rotterdam), Mevrouw J. E. van Oeveren-van Schaik (Utrecht).

Terwijl in plaats van wijlen den heer J. C. van Reijn (Breda) werd gekozen: Mevrouw Douair. Jhr. C. Clifford Koop van Breugel-Roelofs en in plaats van Mevrouw C. E. Worthington (Studenten-afd. Leiden), die zich niet herkiesbaar stelde, de heer Ch. H. Monod de Froideville.

Mejuffrouw Worthington zij hier een woord van dank gebracht voor hare als Hoofdbestuurslid- en den heer F. H. R. Neumann voor zijne als wnd. Secretaris bewezen diensten.

Het Hoofdbestuur was op 31 December 1916 samengesteld als in bijlage A aangegeven.

IV. Afdelingen.

De vereeniging telt 12 afdelingen, n.l.: te Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Breda, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Leiden, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht, benevens een Studenten-afdeling te Leiden.

Voor de veranderingen in de besturen der afdelingen en verdere bijzonderheden zij verwezen naar hare in *Het Koloniaal Weekblad* opgenomen verslagen. *)

V. Vergaderingen.

De wekelijkse vergaderingen van het Dagelijksch Bestuur hadden geregeld plaats.

Hoofdbestuurvergaderingen werden gehouden op 29 April, 1 Juli en 28 October.

De Jaarlijksche Algemeene Vergadering had plaats op 1 Juli te Leiden.

VI. Stichtingen, Commissiën en Fondsen.

De vereeniging heeft de navolgende stichtingen, commissiën en fondsen:

- het Koloniaal Arbeids- en Informatiebureau;
- de Inlichtingendienst;
- de Studie-Commissie;
- de Redactie-Commissie;
- de Commissie voor West-Indië;
- het Fonds tot ondersteuning van personen, commissiën en instellingen;
- het Fonds voor bijstand, opvoeding en leiding van in Europa studeerende Indische jongelieden.

*) Amsterdam, 5-4, No. 14, Apeldoorn 29-3, No. 13, Arnhem, 5-4, No. 14, Breda, 3-5, No. 18, 's-Gravenhage, 15-3, No. 11, Groningen, 7-6, No. 23, Haarlem, 5-4, No. 14, Leiden, 15-3, No. 11, Nijmegen, 29-3, No. 13 Rotterdam 17-5, No. 20 en 7-6, No. 23, Utrecht, 29-3, No. 13, Studenten-afd. Leiden, 5-4, No. 14 en 3-5, No. 18.

Bankierskantoor

van

LISSA & KANN

LANGE VIJVERBERG 3

's-GRAVENHAGE

Administratie van vermogens

Safe Deposit

Boksen. Ontvetting.

TOEPOEL'S MODELSCHOOL

Joh. Camphuysstraat 165—167. Den Haag

Tramlijnen 3, 4 en 7, halte Electr. Spoor.

Rondschrijven gratis en franco.

Versterking. Jujutsu.

Familiepension „KERCHER“

Villa „MATHILDE“

Oude Schev. weg 112-114.

Tel. Interc. Schev. 1256 - SCHEVENINGEN

J. N. MULLER,

En gros Singel 233 Amsterdam En détail Paleisstraat 45
Telefoon 6911. Gevestigd 1826.

Fabriek en Magazijnen van Koffers, Tasschen en fijne Lederwaren.

B. P. GENEMANS

VALERIUSSTRAAT 122 DEN HAAG TEL. 3376

Ondulation-Marcel
Manicure en Massage.

ATELIER VOOR HAARWERKEN.

Kleermakerij UNICUM

Anna Paulownastraat 30a - DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN

VERMAKEN
MODERNISEREEN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN

OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.

Bijz. geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.

Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

HOTEL PENSION

„Bella Vista“

VAN STOLKWEG 14, bij de Schev. Boschjes

TELEPH. INTERC. S 533.

Tj. TEITSMA.

Adverteeren doet verkoopen.

Voor den stand van deze instellingen en hare werkzaamheden zij verwezen naar de betrekkelijke in *Het Koloniaal Weekblad* gepubliceerde verslagen. **) De financiële toestand van *Het Koloniaal Weekblad* is, ondanks de slechte tijden, bevredigend. Moest tengevolge van den oorlogstoestand het weekblad in 1915 tot 8 pagina's worden teruggebracht, den 1en Januari 1916 kon het tot 10 pagina's worden uitgebreid en op 1 Juli 1916 weder, als te voren, met 12 pagina's verschijnen. Ook is het mogelijk geworden een nieuwe rubriek daarin te openen, nl. „Stemmen uit de Europeesche Pers in Nederlandsch-Indië”, voor de bewerking waarvan een zeer te waardeeren kracht is gevonden. De redactie blijft er op bedacht om het orgaan steeds belangwekkender te maken en het is hier de plaats om den trouwen medewerkers van de redactie dank te brengen voor hun zeer geëerde steun.

VII. Werkzaamheden.

1. De werkzaamheden der afdelingen, stichtingen en commissiën zijn onder de betrekkelijke in *Het Koloniaal Weekblad* gepubliceerde verslagen vermeld.

2. Op het in de eerste dagen van Februari 1916 ontvangen bericht van de ontzettende overstromingen op Java, werd hier te lande, nadat de Gouverneur Generaal bij den Minister van Koloniën den steun van het Moederland had ingeroepen, een comité gevormd tot het inzamelen van gelden ten behoeve van de noodlijdende Javaansche bevolking. In dat comité, onder beschermheerschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden, was „Oost en West” vertegenwoordigd door haren voorzitter, den heer C. R. Bakhuizen van den Brink. Het behoeft eigenlijk geen vermelding, dat onze Vereeniging weder krachtig medewerkte aan die inzameling.

Wij mochten daarbij den steun ondervinden van onze afdelingen en vooral de afdeling den Haag spande zich bijzonder in en had een enorm succes. Een Indische kunstavond, op 15 Maart 1916 in de Koninklijke Schouwburg te 's-Gravenhage gegeven, waaraan ook de Indische Vereeniging en de Indologische Studentenvereeniging medewerkten, genoot zooveel belangstelling, dat den 17en Maart d. a. v. een herhaling plaats vond, met evenveel succes, zooals in alle dagbladen en *Het Koloniaal Weekblad* werd vermeld.

Een aanbod uit de schilderswereld werd dankbaar aanvaard, n.l. dat de leden van het Haagsche schildersgenootschap „Pulchri Studio” geteekende, geteete of geschilderde omslagen zouden aanbieden, welke tot versiering van de programma's voor dien kunstavond zouden kunnen dienen. Dit plan had een schitterende uitkomst. Niet alleen was het aantal schoone bijdragen zeer groot, doch de altijd gulle schilders stonden die ook af ten verkoop in het belang der noodlijdenden. Een op 14 Maart 1916 in het voorlokaal van de N. V. Boecatan, Heulstraat 19, Den Haag, gehouden tentoonstelling van deze werken, genoot een druk bezoek en de daarna gehouden verkoop bij opbod leverde een ruime bijdrage.

Voor de leniging van dezen nood werd door „Oost en West” f 10.460.79 ingezameld en afgedragen. Aan alle medewerkers zij hier nogmaals dank gebracht voor hunne toewijding en gulheid. De van ons Koninklijk Huis ondervonden belangstelling en gulle ondersteuning zij hierbij mede dankbaar vermeld.

3. Den 28en, 29en en 30en Augustus 1916 had het *Eerste Koloniaal Onderwijs Congres* te 's-Gravenhage plaats. De Vereeniging „Oost en West” nam daaraan deel en werd in het Bestuur vertegenwoordigd door de heeren Mr. J. H. Abendonon, toenmalig Voorzitter van de Studie-Commissie, en C. R. Bakhuizen van den Brink, Voorzitter van de Vereeniging „Oost en West”, respectievelijk als Voorzitter en Onder-Voorzitter van het Congres. Een verslag van dit congres werd o.a. opgenomen in de nummers 35, 36 en 37 van 31 Augustus, 7 en 14 September 1916 van „*Het Koloniaal Weekblad*.”

4. Ook op ander gebied nam de Vereeniging deel aan belangrijke werkzaamheden ten bate van N.-Indië. Zoo werd zij in de Commissie voor de herdenking van het honderdjarig bestaan van 'sLands Plantentuin te Buitenzorg vertegenwoordigd door den heer Prof. Dr. J. F. van Bemmelen, Voorzitter van onze Afdeling Groningen; in de Commissie tot voorbereiding van de a.s. Algemeene Nederlandsch-Indische Tentoonstelling te Soerabaja door haren voorzitter, den heer C. R. Bakhuizen van den Brink en de Commissie tot voorbereiding van een Nederlandsch Paviljoen op die tentoonstelling, door haren Onder-Voorzitter, den heer R. Zuyderhoff.

5. Verder trad de Vereeniging toe als lid van de Vereeniging tot Bestrijding der Melaatsheid „*Het Nieuw Kruis*” te Batavia en van de „*Vereeniging voor Studie voor Koloniaal Maatschappelijke Vraagstukken*” te Buitenzorg.

6. Terwijl ter verbreiding van populaire kennis aan onze Koloniën weder gezorgd werd voor een ruime verspreiding van de brochures van onze serie „*Staats- en Particuliere Betrekkingen in Nederl. Indië*” aan de inrichtingen van onderwijs, welke die werd vermeerderd met de brochure, getiteld: „*De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Tele-*”

foondienst in Nederl.-Indië”. Dat deze werkjes wel aftrek hebben, bewijst o.a. dat van de brochure No. 6: „*De Ambtenaar bij het Onderwijs in Ned.-Indië*” een herdruk noodig was en van No. 2, „*De Geëmployeerde bij de Java-suiker-industrie*” een herdruk spoedig zal moeten verschijnen.

De Secretaris, GROOSS.

Hoofdbestuur einde 1916.

BEELAGE A.	NAMEN.	FUNCTIËN.	WOONPLAATS.	JAAR VAN AFTREDEN.	AANTEKENINGEN.
	C. R. Bakhuizen van den Brink.	Voorzitter.	's-Gravenhage.	1919	Dagelijksch Bestuur.
	R. Zuyderhoff.	Ondervoorzitter.	"	1917	
	E. F. Grooss.	Secretaris.	"	1919	
	A. A. C. Harting.	Penningsmeester.	"	1919	
	Prof. Dr. J. F. van Bemmelen.	Lid.	Groningen.	1918	
	Mevr. M. ten Bosch-Boscher.	"	's-Gravenhage.	1917	
	J. P. Th. J. Brondgeest.	"	Haarlem.	1918	
	J. H. Calmeijer.	"	Apeldoorn.	1918	
	Mevr. Donair. Jhr. C. Clifford Kocq van Breugel-Roelofs.	"	Breda.	1918	
	T. Gerdes Oosterbeek.	"	Apeldoorn.	1917	
	L. A. H. Lamie.	"	Amhem.	1917	
	F. E. Luitjes.	"	Nijmegen.	1918	
	Z. G. Ph. Marcella.	"	Rotterdam.	1919	
	Ch. H. Monod de Froideville.	"	Leiden.	1919	Stud. Afd.
	Mevr. J. E. van Oeveren-v. Schaik.	"	Utrecht.	1919	
	H. W. Scheurer.	"	Leiden.	1917	
	Mr. Dr. C. F. Schoch.	"	Amsterdam.	1918	
	C. H. de Vries.	"	"	1917	

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Veearts voor den Indischen dienst.

Voor de waarneming gedurende twee jaren van de betrekking van leeraar aan de Nederlandsch-Indische Veeartsenschool te Buitenzorg wordt een veearts gevraagd op eene bezoldiging van ten minste f 350 (drie honderd vijftig gulden) 's maands.

Aan de uitzending uit Nederland zal verbonden worden:

a. overtocht naar Nederlandsch-Indië en binnen één jaar na beëindiging of ontheffing van de verbintenis — tenzij de ontheffing medebrengt de verplichting om ingevolge het onderstaande gelden terug te storten — recht op overtocht terug voor landsrekening in de eerste klasse, c.q. ook voor het wettig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van f 1500 (een duizend vijfhonderd gulden), welke vergoeding voor gehuuden verhoogd wordt met een bedrag, gelijkstaande aan eene maand ambtsbezoldiging;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende totdat daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat.

Zij, die in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij gezegd verzoekschrift, dat aan de 9de afdeling (Personeel Zaken, burgerlijke dienst) moet worden gericht, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van:

- a. hun diploma;
- b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen, benevens de plaats en de datum van zijne geboorte.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

De uit te zenden leeraar is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoodra alle andere aan hem ter zake voormeld middelen of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmee is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt dan wel binnen twee jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

(Nederlandsche Staatscourant van 8 Mei 1917 No. 107).

Instituut WOLTERS
Surinamestraat 25 Den Haag
OPLEIDING H. B. S.,
GYMNASIUM EN LYCEUM.
C. G. J. WOLTERS.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
Telefoon ZUID 828.
OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOPEND
Zuster C. G. SOER,
Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

Pension „DE KLONIA”
Wed. C. M. DE KLONIA-v. d. Heyden.
Westeinde 3 Telefoon Z 5175
AMSTERDAM.

J. VAN DER LUGT & Co.,
WETERINGSCHANS 40. AMSTERDAM.
Electro-Technisch Bureau
Telefoon Centrum 79 -
ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED.

J. C. CRAMWINCKEL
Firma P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN
Hof-, Rijks- en Gemeenteverancier
NIEUWE HAVEN 360 TEL. HAAG 112
FIRMA OPGERICHT 1865.
Spiegel- en Lijstenfabriek.
Speciaal adres voor Encadremen in alle stijlen.
Uitgebreide keuze modellen voor Gravures, Etsen, Foto's en Schilderstukken.
Zeer matige prijs voor het vergulden van Spiegel- en Schilderlijsten.
Speciale verpakking voor EXPORT naar Indië.
Geen filiaal hier ter stede.

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330
Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

WIENER & VAN WITSEN
Rotterdam Hoogstraat 226
Gevestigd 1851.
Fabriek van Uitrustingen voor O.- en W.-Indië
Speciaal naar maat.

Melkinrichting
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
„PASTEUR”
Scheveningen, Neptunustr. 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

Opleiding hier te lande voor commies bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Ned.-Indië.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat zestig jongelieden, waaronder ten hoogste vijftien vrouwelijke mogen zijn, geplaatst kunnen worden op de te Leiden gevestigde school tot opleiding voor commies bij den post-, telegraaf- en telefoondienst in Nederlandsch-Indië. Van de zestig plaatsen kunnen dertig ingenomen worden door in Indië aangenomen surnumerairs, die voor Gouvernementsrekening naar Nederland worden gezonden.

Worden in Indië minder dan dertig surnumerairs aangenomen, dan wordt het aantal hier te lande aan te wijzen surnumerairs verhoogd tot het aantal van zestig in het geheel is bereikt.

Voor opleiding komen in aanmerking: jongelieden die den leeftijd van 24 jaar nog niet bereikt hebben en die in 1917 of 1916, of in bijzondere gevallen te beoordeelen door den Minister van Koloniën, reeds vroeger het einddiploma hebben behaald van eene hoogere burgerschool voor jongens met 5-jarigen cursus, van eene middelbare handelsschool, met als onderbouw eene hoogere burgerschool met drie-jarigen cursus, van een gymnasium of van een met genoemde scholen gelijkgestelde inrichting van middelbaar of gymnasiaal onderwijs, voor zoover eene in te stellen commissie de gegadigden geschikt acht voor het volgen van den cursus.

Een duidelijk leesbaar handschrift is een vereischte. De eigenhandig geschreven verzoekschriften om in opleiding te worden genomen moeten eene opgave bevatten van de inrichting of inrichtingen van onderwijs, waar de gegadigde na het verlaten der lagere school onderwijs heeft genoten en uiterlijk 18 Augustus a.s. bij het Departement van Koloniën (Afdeling Kabinet p. t.) zijn ingezonden, vergezeld van:

a. een geboortebewijs;
b. de door de eindexamencommissie bij het diploma hiervoor bedoeld afgegeven lijst der op het eindexamen behaalde punten.

De opleiding, welke kosteloos geschiedt, vangt 15 November a.s. aan.

Zij, die in opleiding worden genomen, ontvangen een toelage van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, ingaande op den dag waarop de opleiding aanvangt en eindigende op den dag, waarop de opleiding naar het oordeel van den Minister van Koloniën als voltooid moet worden beschouwd.

Het leerplan omvat, behalve theorie en practijk van de postrijen en telegrafie in den meest uitgebreiden zin, aardrijkskunde, bepaaldelijk van Nederlandsch-Indië, volkenkunde van Nederlandsch-Indië en Maleisch.

De cursus is ingericht als volgt:

Eerst 1½ maand practische opleiding aan een der Nederlandsche post- en telegraafkantoren; daarna theoretische opleiding voor den postdienst en voor den telegraafdienst, telkens gedurende één jaar, en vervolgens wederom practische opleiding gedurende ten hoogste 4 maanden.

Behoudens vrijstelling, te verleenen door den Minister van Koloniën, mag dezelfde surnumerair niet meer dan tweemaal aan elk der beide cursussen deelnemen, terwijl toelating tot den telegraafcursus niet plaats vindt alvorens de surnumerair het examen voor den postdienst en de bediening der telegraafstoelsten met goed gevolg afgelegd heeft.

Bij gebrek aan ijver, bij gebleken ongeschiktheid of wangedrag kan de Minister van Koloniën staking van de opleiding gelasten.

De surnumerairs moeten zich metterwoon te Leiden of in eene der aangrenzende gemeenten vestigen.

Na voltooiing der opleiding worden de surnumerairs ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië gesteld om tot commies te worden benoemd.

Aan de uitzending naar Nederlandsch-Indië wordt verbonden:

a. vrije overtocht in de tweede klasse, e.g. met wet-tig gezin;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden);

c. voor gehuwde mannelijke personen uitkeering van eene maand ambtsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het weduwen- en wezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging van f 150 's maands, ingaande met den dag waarop de toelage voor de opleiding ophoudt, en voortdurende totdat in Indië de vaste bezoldiging ingaat.

Aan de betrekking van commies is, voor degenen die in Nederland opgeleid zijn, verbonden eene aanvangsbezoldiging van f 300 's maands, opklimmende met 2 tweejaarlijkse verhoogingen van f 25 en 1 driejaarlijkse verhoging van f 50, tot het maximum van f 400 's maands.

Na 3 jaren op dat maximum gediend te hebben worden de commiezen, die ten volle voor hunne taak berekend zijn, tot hoofdcommies op f 450 's maands bevorderd, in welke betrekking, na wederom 3 jaren, het maximum van f 500 's maand verkregen wordt.

Bovendien zijn de in Nederland opgeleide ambtenaren benoembaar tot de hoogere rangen, als kantoorchef 1ste klasse (bezoldiging f 625—f 850 's maands).

Aan het beheer van een kantor, alsmede aan de detachering op het hoofdbureau, is eene toelage boven de vaste bezoldiging verbonden.

Voorts staat voor hen open eene benoeming tot inspecteur 3de klasse (f 400—f 600), 2de klasse (f 700—f 800) en 1ste klasse (f 900—f 1000), en hoofdinspecteur, chef van den dienst, welke benoemingen echter steeds bij keuze plaats hebben.

Op pensioen wordt aanspraak verkregen bij eervol ontslag na een voor Indisch burgerlijk pensioen geldigen diensttijd van 20 jaren en wanneer de leeftijd van 45 jaar is vervuld.

Het maandelijksch pensioen bedraagt dan ¼ van de hoogste gedurende 2 jaren genoten bezoldiging. Voor elk jaar langer dienst, tot een maximum van 30 jaren, wordt het pensioen voor 20 jaren dienst met 1/20 verhoogd, tot een maximum van 30 jaren dienst van 3/8 van

het hoogste gedurende 2 jaren genoten traktement, als dit niet hooger dan f 1000 's maands is. Onder den voor Indisch pensioen geldigen diensttijd telt Nederlandschen diensttijd, die geldig zou zijn voor Nederlandsch pensioen, voor de helft mede.

Ten behoeve van de pensioenen wordt 2 ten honderd betaald over de bezoldiging, genoten gedurende den tijd die jaar voor jaar, en 1 ten honderd over inkomsten, genoten gedurende den tijd die voor de helft voor pensioenen in aanmerking komt.

De gewone bijdrage aan het Weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren, waaruit, behalve onderstand aan wezen, een pensioen aan de weduwen van die ambtenaren wordt toegezegd, maandelijks bedragende 16 ten honderd van het gemiddelde der maandelijksche bezoldiging, gedurende de laatste twee jaren van werkelijken dienst genoten, bedraagt thans 5 ten honderd van de bezoldiging. Bovendien is bij de eerste indiensttreding te voldoen ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden 2 maanden en door ongehuwden ééne maand traktement; bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden eenmaal; bij huwelijks ééne maand traktement.

Deze bijdragen zijn te voldoen in eens of, met berekening van rente van 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

De bijdragen wegens huwelijks worden verhoogd met een percentage, ahangende van de leeftijden van man en vrouw.

Niemand wordt in opleiding genomen of uitgezonden dan nadat bij onderzoek door de te 's-Gravenhage gevestigde geneeskundige commissie van het Departement van Koloniën gebleken is van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Elk der in opleiding te nemen personen moet zich schriftelijke verbinding om de gelden, welke aan hem uit de Indische begroting worden voldaan ter zake van zijne opleiding, onverwijld terug te betalen, vermeerderd met tien ten honderd, wanneer hij zijne opleiding niet voltooit door van zijn wil en toedoen afhankelijk omstandigheden, ter beoordeeling van den Minister van Koloniën, na voltooiing van zijne opleiding van zijne uitzending afziet, niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt dan wel binnen vijf jaren na aankomst daar te lande uit 's lands dienst ontslagen wordt.

Daaromtrent worden notarieele schuldbekentenissen gevorderd, waarvan de kosten voor rekening komen van de als surnumerair aangewezenen.

(Nederlandsche Staatscourant van 9. Mei 1917, No. 108).

Uitzending van een instrumentmaker voor het Marine-etablissement te Soerabaja.

Ten behoeve van het Marine-etablissement te Soerabaja is de uitzending noodig van een goed onderlegd instrumentmaker.

De uit te zenden instrumentmaker, die voor den Indischen dienst lichamelijke geschikt moet zijn bevonden, mag niet jonger dan 22 en niet ouder dan 30 jaar zijn. Hij moet goede oogen hebben en in staat zijn de meest voorkomende werkzaamheden in de instrumentmakerij te verrichten, nazien, herstellen en instellen van sextanten en prismacirkels, schoonmaken van afstandmeters, herstellen van kompassen, kijkers, binocles, meet- en geneeskundige instrumenten, klokken, waarnemingshorloges, loodingstoelstenen, patentloggen, stellen en herstellen van richtmiddelen voor geschut enz., terwijl tot aanbeveling strekt dat hij op de hoogte is van het gewerkmakersvak.

De vaste werklieden bij het Marine-etablissement, waartoe de uit te zenden instrumentmaker zal behooren, zijn niet uitsluitend werkmans noch toezichthouder, maar hunne werkzaamheden dragen het kenmerk van medewerkend toezicht.

Zij zijn gehouden zich te verbinden voor den tijd van drie jaren, in te gaan met den dag van ontschepping te Batavia.

Na verstrijking van het driejarig verband kunnen zij zich opnieuw voor gelijken termijn verbinden, mits hunne diensten van dien aard zijn geweest, dat de Regeering op hun behoud prijs stelt. Bij mogelijke benoeming in vasten dienst, waarop echter geen vast uitzicht kan worden gegeven, worden zij burgerlijke ambtenaren, in welk geval op hen van toepassing zijn de bepalingen omtrent de burgerlijke pensioenen, de verloven, het weduwen- en wezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië, enz.

De bezoldiging zal vermoedelijk binnenkort als volgt geregeld worden: gedurende het eerste driejarig verband f 225 (tweehonderd vijf en twintig gulden) 's maands, gedurende het tweede f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands en daarna f 275 (tweehonderd vijf en zeventig gulden) 's maands.

De vaste werkmans zal na zes jaren tot tevredenheid van den directeur van het Marine-etablissement te hebben gewerkt, bij niet-verlenging van de overeenkomst eene tegemoetkoming van f 1600 (een duizend zeshonderd gulden) ontvangen; na negen jaren dienst wordt eene tegemoetkoming van f 3000 (drie duizend gulden) uitgekeerd; bij verlenging van de overeenkomst na 9 jaar wordt aan den werkmans de keuze gelaten tusschen dadelijke uitkeering van het bedrag en latere uitkeering daarvan, vermeerderd met de gekweekte rente, berekend tegen 4 ten honderd rente op rente. De uitkeering van de tegemoetkoming heeft niet plaats wanneer de werkmans tusschentijds in vasten dienst wordt aangenomen, daar alsdan de reeds in 's lands dienst doorgebrachte tijd wordt medegerekend voor de berekening van het pensioen. Mocht de uitkeering reeds hebben plaats gehad, dan kan alleen opneming in vasten dienst plaats hebben, wanneer de werkmans zich verbindt het genotene terug te storten.

Aan de uitzending naar Nederlandsch-Indië is verbonden:

10. vrije overtocht met gezin naar Indië als lands-

reiziger der tweede klasse;
20. gelijke overtocht na beëindiging van de overeenkomst doch niet langer dan gedurende één jaar nadat het verband is afgelopen;

30. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van f 500 (vijfhonderd gulden) voor ongehuwden en f 725 (zevenhonderd vijf en twintig gulden) voor het geval de nieuwe bovengemelde bezoldigingsregeling tot stand is gekomen voor gehuwden.

Voorts wordt de aandacht van de gegadigden gevestigd op de bepalingen van het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 no. 12 (Staatsblad no. 289), volgens welke de uit te zenden persoon de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijner behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landwege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middelbaar van landwege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas zal moeten terugstorten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen lichaams- of zielsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen drie jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië wordt ontslagen.

Zij, die voor uitzending in aanmerking kunnen komen, zullen vermoedelijk eene proef van bekwaamheid moeten afleggen, waarvan plaats en dag nader zullen worden bekend gemaakt. In dat geval wordt vergoeding toegekend wegens reiskosten en verlies van loon.

Gegadigden voor genoemde betrekking behooren zich vóór 15 Juni a.s. bij gezegd verzoekschrift (te richten aan de 9de afdeling van het Departement) te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van getuigschriften.

Het verzoekschrift moet bevatten:

a. eene beschrijving van opleiding en levensloop;
b. eene mededeeling waar en wanneer de gegadigde geboren is, of hij al dan niet gehuwd is (met vermelding van het aantal en den leeftijd zijner kinderen) en bij wien inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

(Ned. Staatsert. 19 Mei 1917.
No. 116).

Zakdoeken. Kousen.
M. & J. TOEMAN
Specialiteit in Kantens, Festons, Lingerieën.
Spuistraat 67 - Tel. 2009.
Den Haag.
Handschoenen. Kragen.

Hotel Pension INSULINDE
BANKPLEIN 2 Tel. Interc. HAAG 1486
Direct gelegen bij de Scheveningsche Boschjes.

OLYMPIA THEATER
Prins Hendrikplein 3 Tel. 9521
Directie: ARTHUR DE HAAN.
Nieuw Repertoire van 8—14 Juni.
Corona-film Turijn.
Sensationeel Film-Roman in 4 afdeelingen.

De Hand van de Voorvaders.
La Main des Ancêtres.
Spannend. Boeiend. Interessant.
Gold Seal Succes!

Het kenmerk van een Heer
Amusante comédie in 2 acten.
American Sketch. Enorm Lachsucces!
's Winters in het Hooge Noorden.
(ZWEDEN) Natuuropname.

Dramatische schets.
KINDERPOËZIE.
Een mooie aangrijpende film.
ENZ. ENZ. ENZ.

Stoomwasscherij en Machin. Strijkinrichting „DE RIJN”

Maresingel 71a - LEIDEN - Telefoon No. 31.

De wasschen worden in Den Haag en Omstreken per paard en wagen wekelijks afgehaald en bezorgd.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
Teeken- en Schilderlessen.
Lessen in moderne talen.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
Handwerklessen.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Kinderjuffrouw in Indië.
Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.
Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOËK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten

II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”

Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.

Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,

's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumiëre, 1e Coupeuse,
Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

De Nederlandsche Spaarkas

AMSTERDAM, Rokin 95, Bijkantoor te BANDOENG.
Bijkantoor te 'S-GRAVENHAGE, Stephensonstraat 49.

Kapitaalvorming, Uitzelfondsen, Studiebeurzen, Stortingen
van f 2.50—f 50.— per maand.

Vraagt gratis prospectus aan: het Hoofdkantoor, de Bijkantoren of aan: den Oud-Dir. Bijkantoor Bandoeng, H. VOLTEN, tijd. adres 's-Gravenhage, Kon. Emmakade 128; den Inspecteur, W. WEIJNE, Dibbetsstraat 83, Den Haag.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.— p. mnd of f 50.— p. j. af.
VLEUGELS „18.— „ „ „180.— „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling- Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.

DEN HAAG, STATENLAAN 115.

Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag.
Spreektijd 12½ — 1½ uur.

GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.

Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven.
Behandeling van Aphasieën.

GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.

De prijzen worden berekend naar de omstandigheden.
Leeraren: Mej. A. BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraakleerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUIZEN, Gemeente-Spraakleerares.

Instituut ROELIJN

Jan v. Riebeeckstraat 88 - 's-Gravenhage

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven

Stenografie

Talen

Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.

. GRATIS VERKRIJGBAAR

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WUK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

HOLLAND TYPING OFFICE
Damrak 45 - AMSTERDAM - Telefoon N. 4625
SPECIAAL INGERICHT VOOR HET
TYPEN VAN DICTATEN.
LEVERT ALLE MOGELIJKE KANTOORBENODIGDHEDEN.
E. VAN OS. Directrice.

CREDIET- EN HANDELSBANK
voor Nederland en Koloniën
HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM
Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.- per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vli. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's GRAVENHAGE. Tel. H. 1403
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

VAN VEEN's Bedden - Matrassenmagazijnen
Hartenstraat 14-18-20 AMSTERDAM
Aanbevolen Speciaalzaak
voor het
inrichten der Slaapkamers
(Leveringen door het geheele land) - Telef. Interc. 8399 N

INSTITUUT
voor Privaat- en Cursuslessen
VAN LOOSTRAAT 81 : DEN HAAG
Nederl. Taal, Stijl en Letterkunde, Rekenen,
Schrijven (handverbeteren) en Alg. Kennis.
Opleiding voor examens.
PROSPECTUS OP AANVRAGE.

De FIRMA GIJP & Co.
vervaardigt hare
prima Limonade-Siropen uitsluitend met suiker en
toevoeging van aardappelsiroop, glucose of andere artikelen.
VRAAGT UWEN WINKELIER. DIRECT BIJ DE FABRIKANTEN
Spijkemakersstraat 190 A-B, Telef. H. 2962.
Eenige fabrikanten van de echte „MOSKOWA”

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Badcostuums
Badmaillots
Badhanddoeken

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafrâichissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

GENEALOGISCH BUREAU
BELAST ZICH MET
HET SAMENSTEL-
LEN VAN GESLACHTS-
REGISTERS, BIJEN-
BRENGEN DER BE-
NOODIGDE WETTE-
LIJKE STUKKEN
VOOR ADELSE-
KENNING, INLWING
DEN HAAG TELEFOON H. 7640

HERALDISCH CARL KOFFLER
& VERHEFFING
HET OPSPOREN
VAN FAMILIEWA-
PENS EN ZEGELS,
ALSMEDE ALLE
WERKZAAMHE-
DEN OP DAT GEBIED
IN DEN UITBREID-
STEN ZIN
OBRECHTSTR. 181.

**DIEREN-
TUIN**
Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap
kan dagelijks geschieden ten kantore
Benoordenhout 2 en bij den Portier
aan het hoofdhek.
Invullingsbiljetten en voorwaarden
worden ook op verlangen toege-
zonden.
De contributie gaat in met de
maand, volgende op die van de
aangifte. Voorloopige toegangsbe-
wijzen worden dadelijk verstrekt.
Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium,
Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht,
Societeit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, ElectriscH Licht, Baden,
Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

AUG. SAVELKOUL.
INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.
Heerenkleeding naar Maat.
Batavia - Semarang - Soerabaya - Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.
Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeeling.

LAAT voor Uwe familie in Indië
een PORTRET van U maken
bij U aan huis.
Artistieke afwerking. Gewone atelier-prijzen
Aanbevelend, **A. M. A. SUSAN, Fotograaf,**
Regentesselaan 108 h. Regentesseplein - Tel. 6757 en 3305
Te allen tijde aan huis te ontbieden voor het maken van
foto's van Familiegroepen, Kinderportretten, Diners enz.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

I'Abonnement-National
Barentszstraat 2a 's-Gravenhage
Onze abonné's kunnen als met contant geld
kopen: meubilair, kleeding, huish. artikelen enz.
enz. in bij ons aangesloten solide winkels en ons
in gemakkelijke pijjementen betalen.
Credieten tot elk bedrag. Vraagt inlichtingen.

Bijkantoor 's-Gravenhage Emmastr. 116
van de **Nederlandsche Coöperatieve Spaar-
en Credietbank van Ambtenaren en Beamb-
ten** te Amsterdam. Credieten met en zonder per-
soonlijke of zakelijke zekerheid.
Spaargelden: Rentevergoeding 3.6 %.
De Directeur: ZEILMAKER.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTR. 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren Stemmen

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. instal'eeren van woningen.